

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMLARINDAKİ DEĞERLERİN
KAZANDIRILMASINDA SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ
ÜSTLENEBİLECEKLERİ ROLLER

Sibel ALTAY
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Prof. Dr. HACI AHMET ÖZDEMİR

Konya-2014

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin

Adı Soyadı

Sibel Altay

Numarası

108302041008

Ana Bilim / Bilim Dalı

İlköğretim / Sosyal Bilgiler Eğitimi

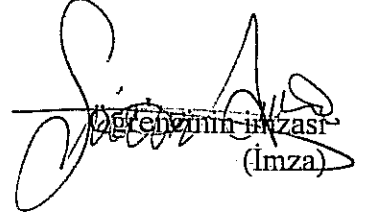
Programı

Tezli Yüksek Lisans

Tezin Adı

Sosyal Bilgiler öğretim programlarındaki değerlerin kazandırılmasında sivil toplum kuruluşlarının üstlenebilecekleri roller.

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin imzası
(İmza)

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Sibel Altay
	Numarası	108 302 04 1008.
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İlköğretim / Sosyal Bilgiler Eğitimi
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Hacı Ahmet Özdemir
Tezin Adı	Sosyal Bilgiler Öğretim programlarının daki değerlerin kazandırılmasında Sivil Toplum Kuruluşlarının üstlenebilecekleri roller.	

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlananyukarıda adı geçen başlıklı bu çalışma 28./04./2014 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman ve Üyeler	İmza
Prof. Dr. Hacı Ahmet Özdemir	Danışman	
Doç. Dr. Ömer Beyhan	Üye	
Doç. Dr. Cemal Gülven	Üye	

ÖN SÖZ

Günümüzde Sosyal Bilgiler programının en önemli kazanımlarından biri değerler olmuştur. Değerler toplumları ayakta tutan temeller olduğu için sosyal bilgiler dersi içinde çok önemli bir yerdedir. Çünkü sosyal bilgiler dersi iyi vatandaş yetiştirmeyi ve bu şekilde nitelikli bir toplum oluşturmayı amaçlar. Gerek sosyal çevrenin, gerekse ailenin ve kitle iletişim araçları gibi birçok faktörün etkisi ile değerlerimiz günden güne değişerek ve önemli ölçüde yozlaşarak süregelmekte ve sonraki kuşaklara aktarılmaktadır.

Sosyal Bilgiler programlarının asıl gayesi ahlâki öğeleri benimseyen ve değerlere dayalı olan kararlar alabilen, düşünen, sorgulayarak doğruyu bulabilen ve topluma faydalı olabilecek bireyler yetiştirmektir.

Değerlerin toplumsal yaşamda insanlar için önemli oldukları gerçeği genel geçer bir doğrudur. Değerlerin genç kuşaklara aktarılması ve yetişecek neslin erdemli birer yurttaş olmaları, değerler eğitimi ile mümkün olabilmektedir. İlköğretim okullarında toplumsal yaşamla ilgili birtakım değerlerin öğrencilere kazandırılması önemli ölçüde sosyal bilgiler dersi programı aracılığıyla gerçekleşmektedir. Fakat böylesine önemli bir konuyu sadece müfredat içeriği ile sınırlamak doğru olmayacağından ve değer eğitiminin toplumsal bir yönü olması hasebiyle sivil toplum örgütlerinin bu konuda rol almaları gerekmektedir. Sivil toplum örgütleri değerlerin kazandırılması hususunda her zaman aktif olması gereken kuruluşlardır bu önemli süreçte sivil toplum örgütlerine önemli görevler düşmektedir.

Araştırmamız çocuğun karakterinin şekillenmeye başladığı ilköğretimde, Sosyal Bilgiler dersi kapsamında ahlaki değer eğitiminin öğrencilere verilmesinde sivil toplum örgütlerinin bugüne kadar üstlenmiş oldukları roller ve bundan sonrası için yapılabilecekler hususunda üstlenebilecekleri rolleri kapsamaktadır.

Çalışmanın her aşamasında değerli görüşlerini ve yardımlarını esirgemeyen, danışmanım Prof. Dr. Hacı Ahmet Özdemir hocama ayrıca bu aşamada fikirleriyle

beni aydınlatan, yardımlarını esirgemeyen Doç. Dr. Ömer Beyhan hocama, daima yanımda olan eşim Numan Altay'a, kıymetli vakitlerinden çaldığım bitanecek oğlum Orhan' a minnet ve şükranlarımı sunarım.

Konya, 2014

Sibel Altay

T. C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Sibel ALTAY	
	Numarası	108302041008	
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İlköğretim / Sosyal Bilgiler Eğitimi	
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☐	Doktora
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Hacı Ahmet ÖZDEMİR	
Tezin Adı	Sosyal Bilgiler öğretim programlarındaki değerlerin kazandırılmasında Sivil Toplum Kuruluşlarının üstlenebilecekleri roller.		

ÖZET

Bu araştırma, ilköğretim 6., 7. ve 8. sınıf sosyal bilgiler programındaki değerlerle ilgili kazanımların öğrencilere kazandırılmasında sivil toplum örgütlerinin rollerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden saha taraması kullanılmıştır. Araştırma verileri hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu yardımı ile yapılan STK üyeleri ile görüşmelerden ve yapılan literatür taramasından elde edilmiştir. Hazırlanan görüşme formu ile ilgili olarak üç eğitim bilimleri uzmanının görüşüne başvurulmuş ve bu görüşler doğrultusunda form oluşturularak gerekli sivil toplum kuruluşu yetkilileri ile değerler ve ahlaki değer eğitimi konusunda görüşmeler yapılmıştır. Araştırmanın evreni Türkiye’de faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları örnekleme ise görüşme fırsatı bulunabilen sekiz adet sivil toplum örgütü oluşturmaktadır. Araştırma ilköğretim 6., 7. ve 8. sınıf sosyal bilgiler ders kapsamında yer alan değerlerle sınırlıdır.

Yapılan araştırma sonucunda bulgular incelendiğinde toplumumuzda günden güne hızla artan ahlaki bir yozlaşmanın olduğunu verilen istatistikî değerler yardımı ile görülmektedir. Ayrıca gerek toplum olarak gerekse sivil toplum örgütleri, aileler ve okullar olarak değerlerin hayatımızdaki önemi tam olarak anlaşılammış ve durumun ciddiyetinin kavranamadığı görülmektedir. Bu konuda önemli bir rol üstlenmesi gereken sivil toplum örgütlerinin değerler ve ahlâki değer eğitimi konusunda ciddi bir çalışma yürütmedikleri bu konunun ciddiyetinin kavranamadığı, ileriye yönelik yapmış oldukları kurum planlamalarında ahlâki değer eğitimi ile ilgili elle tutulur bir plan-proje içerisinde olmadıkları gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler programı, değerler, değerler eğitimi, ahlaki değerler, Sivil Toplum Kurumu.

T. C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Adı Soyadı	Sibel ALTAY		
Numarası	108302041008		
Öğrencinin	Ana Bilim / Bilim Dalı	İlköğretim / Sosyal Bilgiler Eğitimi	
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☐	Doktora
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Hacı Ahmet ÖZDEMİR	
	Tezin İngilizce Adı	The roles that Non-Governmental Organisations (NGO) can play to help gain the values in the educational programmes for Social Studies .	

ABSTRACT

This research was implemented in order to detect the ethical values and the roles which were or would be taken on by Non-Governmental Organizations (NGO) for the detection and implementation of these values in the Social Studies Curriculum at primary school level.

Field study, a means of qualitative research, was utilized in the research. The data to be gathered have been collected from the literature study and the interviews with the NGO members by means of a prepared semi-structured interview form. The educational advice of three educational studies experts was asked about the form and it was prepared in accordance with that advice in order to implement the required interviews with the NGOs on the teaching of ethical values. The universe of the study is composed of Social Studies lesson at primary school level, and the samplings are again composed of Social Studies lesson at 6th, 7th and 8 grades at primary school level.

When the results of this study are taken into account, it can be seen that there is a day-by-day increasing ethical corruption in our community which is apparent in

the statistical data. Moreover, neither the community nor the NGOs, the families and the schools have grasped the importance of the ethical values in our lives in their real meaning, which shows that the seriousness of the topic is still in the air. It was observed that the NGOs, which should take an important responsibility on, have neither done any serious study on this topic nor have taken this topic into account while doing their progressive organizational planning in the form of any hands-on plan or project work.

KISALTMALAR

AKTİF EĞİTİM SEN: Aktif Eğitimciler Sendikası

EĞİTİM SEN: Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası

EĞİTİM BİR-SEN: Eğitimciler Birliği Sendikası

GAZEYDER: Gaziantep Eğitim Yöneticileri Derneği

STK: Sivil Toplum Kuruluşları

TEGV: Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı

TMKV: Türkiye Milli Kültür Vakfı

TEV: Türk Eğitim vakfı

İÇİNDEKİLER

Bilimsellik Etik Sayfası.....	I
Tez Kabul Formu	II
Önsöz.....	III
Özet.....	V
Abstract.....	VII
Kısaltmalar.....	IX

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1.Giriş.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Problem Cümlesi.....	4
1.4. Alt problemler	4
1.5. Araştırmanın Önemi.....	4
1.6. Sayılıtlar.....	9
1.7. Sınırlılıklar.....	9
1.8.Tanımlar.....	9

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1.Sosyal Bilgiler ve Değerler.....	10
2.2. Değerlerin Özellikleri.....	14
2.3.Değerlerin Yerine Getirdikleri İşlevler.....	15
2.4.Değer Türleri.....	16
2.5. Değerler Eğitimi.....	18
2.6. Değerler Eğitimi Gerekli Kılan Nedenler.....	22
2.7.Değerler Eğitiminde Öğretmenin ve Okulun Rolü.....	24
2.8.Sivil Toplum Kuruluşları	26
2.9. İlgili Araştırma ve Yayınlar.....	29

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli.....	33
3.2. Evren ve Örneklem.....	33
3.3. Veri Toplama Aracının Hazırlanması ve Geliştirilmesi Süreci.....	33
3.4. Verilerin Toplanması.....	34
3.5. Verilerin Analizi.....	35

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	36
4.2. İkinci alt probleme ilişkin bulgular.....	37
4.3. Üçüncü alt probleme ilişkin bulgular.....	39
4.4. Dördüncü alt probleme ilişkin bulgular.....	40
4.5. Beşinci alt probleme ilişkin bulgular.....	42

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar.....	43
5.2. Öneriler.....	44
KAYNAKÇA.....	46
EKLER.....	52
Ek-1.....	52
Ek-2.....	55
Ek-3.....	58
Ek-4.....	62
Ek-5.....	65
Ek-6.....	71
Ek-7.....	76
Ek-8.....	80
Ek-9.....	83
Öz geçmiş.....	86

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Giriş

Değer, bireysel, toplumsal, ekonomik, psikolojik, dini vb. temellere dayanan insanın doğru ve yanlış, iyi ve kötüyü, güzel ve çirkini vb. ayırt etmesini sağlayan, insanın hayata baktığı perspektifi belirleyen yargılar, kurallar, tutum ve davranışlar bütünüdür.

Davranış bilimciler ve sosyal psikologlar değerlerin bir yandan bireysel tutum ve davranışları, bilişsel süreçleri etkilediğini, diğer yandan toplumun kültürel kalıplarıyla etkileşimde bulunduğunu ve onları yansıttığını kabul etmektedirler. Psikoloji, sosyoloji ve antropoloji gibi değer kavramı ile yakından ilgili davranış bilimcilerince geliştirilen yöntemler ve ulaşılan sonuçlar bakımından değer kavramının üzerinde büyük ölçüde ortak anlayış olduğu görülmektedir. Bireylerin her davranışı dolaylı ya da dolaysız olarak değerler tarafından yönlendirilmektedir (Özgüven, 2007:349). Değerler bir bakıma bizim hayatımızın gayeleridir; hatta sadece kendi hayatımızın değil, başkalarının hayatı içinde gaye olmasını istediğimiz şeylerdir (Güngör, 1997: 84).

Kuşdil ve Kağıtçıbaşı (2000), Bir toplumda insanların temel hak ve özgürlüklerine saygı gösterilmesi, her şeyden önce bu hak ve özgürlüklerin herkes tarafından bilinip öğrenilmesiyle mümkündür, bu da ancak etkin bir eğitim süreciyle gerçekleşebilmektedir. Bir yaşam biçimi olan değerleri öğrenebilmek, eğitim yoluyla değer becerilerini kazanmaya bağlıdır. Değerler insanların duygu, düşünce ve davranış boyutlarıyla yakından ilgilidir. Sosyal bilimcilerin birçoğu değerlerin insan davranışlarını açıklamada önemli bir yere sahip olduğunu ifade etmektedir.

Her toplum, bireye bir ahlak aşılardan ve hayatın zorluklarının şiddetini azaltmak için, kendisinin gizli müttefiki ve yardımcısı olan sosyal düzeni fertlerin zihinlerine ve kalplerine yerleştirmeye çalışır (Çamdibi, 1983:25).

Eflatun'a göre; ahlaki vicdan, çevrenin değerlerine bağlıdır. Psikologlar ve sosyologlar da ahlak duygusunun kaynağını, sosyal çevrenin birey üzerindeki sürekli etkilerine bağlarlar. Doğrusu toplumun inançları, gelenekleri ve anlayışları birey

üzerinde o kadar etkilidir ki, bunlar incelenmeye ve tartışmaya gerek görülmezsizin kabul edilmiştir (Gövs, 1998:135). Toplum, kendi yararına olan sorumluluk ve alışkanlıkları faziletler olarak ferde sunar ve onu teşvik eder, kendi zararına olan vasıfları da kötülükler diye göstererek onları ortadan kaldırmaya çalışır. Böylece fert, belirli bir ölçü içinde sosyalleşir ve artık toplumun bir üyesi olur (Güvenç, 1996:298). Kişinin ahlaki değerlerini, iyi ve kötüyü içinde bulunduğu toplum belirlerken yani kişi içinde bulunduğu toplumun kültür yapısına göre ahlaki değerlerini şekillendirirken toplumdaki ahlaki değerler ise toplumun sosyo ekonomik durumuna kitle iletişim araçlarına, aile ve çevre yapısına göre belirlenir.

Davranışlar iyi-kötü, doğru-yanlış gibi ahlaki yargılar şeklinde değerlendirilir. Bu yargıları insanlara öğreten yine insanlardır, bu yargılar doğuştan getirilmemiştir. Daha küçük yaşlardan itibaren ebeveynler çocukların davranışlarına yön vermeye başlarlar. Eğer ahlaki yargının, iyi ve kötünün neler olduğu bilinci kalımsal olarak doğuştan getirilmiş olsaydı, çocukların davranışlarına müdahale etme ve onları yönlendirme ihtiyacı duyulmazdı ve bütün toplumlardaki ahlak kuralları aynı olur farklılık göstermezdi (Gövs, 1998:137). Kitle iletişim araçlarının toplum üzerinde büyük etkisi vardır. İnanç sistemlerinin binlerce yıl içinde topluma kazandırdığı değer yargıları, kitle iletişim araçları vasıtasıyla kısa sürede aşındırılarak, yerlerine yeni değer yargıları konulabilmektedir. Ancak bu araçlar kendi başlarına büyük bir etkiye sahip değildirler. Bu araçların etki durumunu, toplumun inanç ve kültür yapısı ile sosyal ilişkiler belirlemektedir (Doğan, 1991:634). Kitle iletişim araçlarının daha etkin ve yaygın hale gelmesi, toplumsal değişimleri de hızlandırmaktadır. Bu gelişim ve değişimler beraberinde toplumun yapısını ve ahlaki değerlerini de değiştirmektedir.

Günümüz kapitalist toplumlarında, kişiler ve gruplar arasında rekabet esasına dayalı ilişkiler insanları toplumsal hedeflerden çok kişisel çıkar hedeflerine yöneltmiştir. Ekonomik eşitsizliğin mevcut olduğu bu tür sosyal yapılarda, gelir düzeyi yüksek olanların yaşantısına özenen insanlar müthiş bir bencillikle servet ve iktidarın sahibi olma yarışı içine girerler (Kozak, 1999:160). Bu tür ekonomik sistemlerde insanlar, çalışma, kazanç ve tasarruf ile dünya zevklerinden vazgeçme olarak ekonomiyi insan yaşamının en yüce amaç ve hedefi haline getirerek, ahlaki değerleri geliştirmeyi ihmal ederler (Tolan, 1981:150). Gelir dağılımının adil

olmadığı bir toplumda, bir yanda kötü beslenen ve sağlıksız koşullarda yaşayan düşük gelirli halk kitleleri eğitim ve diğer sosyo-kültürel imkanlardan faydalanamazken, diğer yanda yüksek gelirli grupların refah içinde yaşaması, gösteriş tüketimi, gelişmiş ülkelerin tüketim biçimine özentisi ve ithal malları kullanma yarışı vardır (Şahin, 2012:529).

Değerler davranışlarımıza rehberlik yapar, eylemlerimizi, yargılarımızı, daha üst hedeflere taşıyarak nasıl olmamız, nasıl davranmamız gerektiğini bize bildirir. Bu bağlamda düşünecek olursak ahlaki değerlerin insanda oluşması ve yerleşmesi aşamasında büyük öneme sahip olan eğitim ve öğretim sürecinde sivil toplum örgütlerinin aktif olarak bulunmasının ve bunlardan etkin bir şekilde faydalanmanın büyük önemi vardır. Gökuş (2009), akli özgürleştiren, yetiştirilmiş insandan daha çok eğitilmiş insanı hedefleyen eğitime ihtiyaç vardır. Bir insanın eğitilmiş olması için bir konuda beceri kazanması yeterli değildir. Bunun olabilmesi için bireyin, en azından becerili olduğu alanda kuramsal bilgiye ulaşmış olması gerekir ki, bu bile eğitilmiş insan olmak için yetmez. Böyle bir kişi olsa olsa bilgili insan olur. Eğitilmiş olmak olayların neden ve niçinlerinin sorgulanmasını, ilkelerinin benimsenmesini ve doğru anlaşılmasını gerektirir. Bir ülkenin her alanda gelişmesi için iyi eğitilmiş ve sorgulayan bireylere ihtiyaç vardır. Çünkü, çevresinde olup-bitene karşı duyarlı, katılımcı ve sorumluluk duygusuna sahip olan bireyler; insan hakları ve eşitlik ilkelerine saygılı bir toplumun temelidir. Bu şekilde bireylere, yetiştirme sorumluluğu açısından anaokulundan başlayarak tüm eğitim sürecinde önemli sorumluluklar düşmektedir.

Eğitimde sorgulayan ve ahlaki başta olmak üzere olaylara her açıdan ve objektif bakabilen bireylere ihtiyaç vardır ki bunun oluşabilmesi için sadece müfredatlar yeterli olmamakta ve eğitimle ilişkisi olan kuruluşların yani STK'ların da eğitimle işbirliği içerisinde olması ve el birliğiyle eğitimde hedeflenen amaçların gerçekleştirilmesi için daha iyi olanın yakalanmaya çalışılması gerekmektedir.

1.2. Araştırmanın amacı

Bu çalışmanın temel amacı, sosyal bilgiler programında ahlaki değerlerin kazandırılmasında STK'ların üstlenebilecekleri rolleri ortaya koymaktır.

1.3. Problem Cümlesi

Eğitim ile ilgili olarak kurulmuş olan Sivil Toplum Kuruluşlarının eğitim sisteminde ahlaki değerlerin kazandırılmasında etkileri ne düzeydedir?

1.4. Alt Problemler

- Eğitim süreci içerisinde değerler eğitimi gereklidir?
- Eğitim sürecinde değerlerin kazandırılmasında okulların önemi nedir?
- Sivil toplum örgütlerinin çalışmalar esnasında karşılaştıkları sorunlar nelerdir?

-Sosyal bilgiler dersindeki ahlaki değer eğitiminin kazandırılmasında STK'ların daha önceki dönemlerde üstlendikleri roller nelerdir?

-Sosyal bilgiler dersindeki ahlaki değer eğitiminin kazandırılması için STK'ların yürütmeyi düşündükleri planlamalar var mıdır varsa bu planlamalar nelerdir?

1.5. Araştırmanın Önemi

Değerler duyuşsal alan içerisinde yer alan düşünce ve eylemlerimizi etkileyen, onlara yön veren zihinsel olgulardır. Toplumsal değişim değerlerin yeniden ele alınmasını ve değer öğretiminin önem kazanmasını kaçınılmaz kılmıştır. Her davranışın temelinde değer ya da değerler vardır (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008:69).

Cüceloğlu (2001), değerlerden kaynaklanan güç, insanı ezmeyen, insanı küçültmeyen, insan onurunu yücelten bir güçtür. Davranışlarımıza yön veren değerler toplumsal baskı olmadan bizi etkiler. Davranışlar ya zorunlu uyma davranışı yani dış disiplin zoruyla olur; ya da içselleştirilerek kişinin kendine mal ettiği değerler vasıtasıyla olur. Onurlu bir yaşam için insan davranışlarını yönlendiren korku ve disiplin değil, değerler olmalıdır. Değerler iç disiplini oluşturur ve bu iç disiplin, değerler değişmediği sürece değişmez (Akt. Tokdemir, 2007:15).

E. F. Schumacher'e göre, çağımızın içine düştüğü bunalımların kaynağı, değerlerin terk edilerek insanların sınırsız bir rekabet, hırs, tamah, kıskançlık ve çekişmeye itilmelerinde yatmaktadır. Çağdaş sistemler, insan tabiatındaki hırs ve haset duygularını tahrik ederek ilerlemekte, sonunda insanın basireti, esenliği, huzur ve saadeti yok edilmektedir. Günümüz kapitalist toplumlarında, kişiler ve gruplar

arasında rekabet esasına dayalı ilişkiler insanları toplumsal hedeflerden çok kişisel çıkar hedeflerine yöneltmiştir. Ekonomik eşitsizliğin mevcut olduğu bu tür sosyal yapılarda, gelir düzeyi yüksek olanların yaşantısına özenen insanlar müthiş bir bencillikle servet ve iktidarın sahibi olma yarışı içine girerler (Kozak, 1999:154-160).

Doğan'a göre (2004), değerlerin bireysel ve toplumsal yönleri olduğu, inançlardan oluştuğu, tutum ve davranışları etkiledikleri görülür. Değerler aynı zamanda inanç ve tutumlara göre daha kapsamlı ve organizedirler. Bu açıdan insanın tutum ve davranışları değerlerine bağlıdır. Değerler hem bireyin hem de toplumun kültürünün önemli bir parçasını oluştururlar. Değerler toplumlara ve zamana göre değişiklik gösterirler. Değerlerin değişmesi mümkün ise de bu zaman alıcı ve zor bir durumdur. Zamanla karşılaşılan yeni durumlar ve kültürler bir kısım değerleri silikleştirip, yeni başka bir kısım değerlerin oluşumuna sebep olabilirler. Kişisel tecrübeler değerleri şekillendirir veya değiştirir (Akt. Tokdemir, 2007:18).

Yaratılışı gereği insan eğiten ve eğitilen bir varlıktır. Eğitim, bireyin davranışında, kendi yaşantıları yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir. Eğitimin amacı, bireye belli bilgi ve beceriler aktarıp, değer yargıları aşılayarak onda istenen davranışların oluşmasını ve gelişmesini sağlamaktır. Eğitim, bireyin ahlaki gelişimini etkileyen önemli dinamiklerden biridir. Birey, okula başlama yaşına kadar ailede kazandığı duygu, düşünce, yargı, bilgi, beceri, alışkanlıklar gibi özellikleriyle okul hayatına başlar. Okulda ise öğretmenlerinden ve arkadaşlarından hergün yeni ve farklı şeyler öğrenmek suretiyle değişik özellikler kazanır.

Öğretmenin kişiliği, öğrencilere ve olaylara karşı tutumu, öğrencilerin kişiliklerine yansır. Çünkü öğrenciler öğretmeni örnek alarak onunla özdeşleşmeye çalışırlar. Bu nedenle öğretmen, dengeli ve tutarlı davranışları, adaleti ve sevgisiyle öğrenciler üzerinde olumlu etkiler bırakabileceği gibi; hırçın ve sabırsız davranması, sınıftaki disiplini sağlamak için zora başvurması öğrenciler üzerinde olumsuz etkiler de bırakabilir. Sınıfta sevgi temeline dayalı bir ortam oluşturan, kendisi haksızlık yapmayan ve haksızlıkları tenkit ederek öğrencilerde hassas bir vicdan gelişimi sağlayan, kötü, kırıcı ve aşağılayıcı sözler kullanmayan bir öğretmenin öğrencilere iyi özellikler kazandıracığı, onların kişiliklerini olumlu yönde geliştireceği

şüphesizdir (Yavuzer, 2011:60). Öğretim programlarında öğrencilere birtakım değerlerin kazandırılması hedeflenmektedir. Bu bakımdan bireylere kazandırılması gereken değerler ve insanların değer yönelimlerinin tespit edilmesi önemlidir (Yiğittir ve Öcal, 2010:408).

Bridge (2003), modern toplum bilim ve yaratıcılık konusunda gelişmeler sağlamış bu doğrultuda nesilleri yetiştirmiş olsa da değerler alanının daralması bireysel ve toplumsal açıdan pek çok sorunu ortaya çıkarmıştır. Birçok çalışmada; boşanma oranlarının artması, uyuşturucu madde bağımlılarının çoğalması, insanların yalnızlaşması, güvenlik sorunlarının artması gibi problemlerin arttığı ortaya çıkarılmaktadır. Bu problemlerin kaynağında değerlerin silikleşmesi ve bireylerin değerlerden uzaklaşması vardır. Bu problemleri çözmek için de değer eğitimi gerekmektedir. Düzenli ve sağlıklı bir yaşam için çocukluktan başlayarak bireylere değer eğitimi verilmelidir (Akt. Tokdemir, 2007:31).

Elde edilen istatistikî veriler toplumumuzdaki ahlaki yozlaşmanın ne derece olduğunu görmemiz açısından önem arz etmektedir.

Uyuşturucudan tedavi gören hasta verileri:

2006: 29776

2007: 41061

2008: 67293

2009: 108687

2010: 137187

(KOM, 2012).

Ceza İnfaz Kurumuna Giren Hükümlüler

	(2009)	(2010)
Öldürme	1.514	2.958
Yaralama	7.657	8.400
Cinsel Suçlar	562	909
Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma	349	561
Hakaret	1.105	1.214
Hırsızlık	5.758	6.527

Yağma	1.145	1.798
Dolandırıcılık	10.822	11.434
Uyuşturucu veya Uyarıcı madde imal ve ticareti	1.576	3.139
Uyuşturucu veya Uyarıcı madde kullanma, satın alma	1.029	1.276
Sahtecilik	1.593	2.059
Kötü Muamele	66	80
Zimmet	65	69
Ateşli Silahlar ve Bıçaklarıyla İlgili Suçlar	2.395	2.679
İcra İflas Kanununa Muhalefet	19.872	27.362
Askeri Ceza Kanununa Muhalefet	6.582	7.800

(TÜİK, 2012)

Hukuk Mahkemelerinin İş Durumu

Asliye Hukuk, İcra Hukuk, Sulh Hukuk, Kadastro, Tüketici Mahkemeleri, Aile Mahkemesi, Fikri ve Sınai Haklar ve Deniz İhtisas Mahkemelerinin İş Durumu.

(2008)

(2009)

2521418	2746968
---------	---------

(TÜİK, 2012)

Suç Türüne Göre Çocuk Ceza İnfaz Kurumuna ve Eğitim Evine Giren Hükümlü Çocuklar

(2001)

(2010)

358	476
-----	-----

(TÜİK, 2012)

Geliş Nedenine Göre Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuk Sayısı Toplamı

(2007)	(2010)
57.980	188.044

(TÜİK, 2012).

2006'nın ilk dokuz ayında işlenen suçların istatistikleri tüyler ürpertici. Her dört saatte bir kişi öldürüldü. Her saat başı bir kişi kapkaççıların saldırısına maruz kaldı ve her yarım saatte ise bir kişi aile içi şiddetin kurbanı oldu. Emniyet Genel Müdürlüğü, resmi internet sitesinde yayınladığı asayiş olaylarında, Türkiye genelinde yılın ilk 9 aylık bölümünde cinayete kurban giden kişi sayısını 1610 olarak açıkladı. Yine aynı rapora göre aile içi şiddete maruz kalan kişi sayısı 12 bin 784. Resmi internet sitesi olan www.egm.gov.tr'de Ana Komuta Kontrol Merkezi Daire Başkanlığı verileri açıklandı. Buna göre 9 aylık dilimde Türkiye genelinde 465 kişi öldürülmek istenirken, 30 bin 977 kişinin kasten yaralandı. 1290 kişinin intihar ettiğinin belirtildiği raporda 14 bin 78 kişi ise intihara teşebbüs etti. 54 bin 862 kişinin çıkan olaylarda dayak yediğinin açıklandığı raporda bir çarpıcı rakamda, 7 bin 141 polisin, saldırı, küfür ve mukamevetle karşılaşması. Aynı zaman diliminde hırsızlık olayları istatistiği ise şöyle kaydedildi: 67 bin 79 evden, 42 bin 331 işyerinden, 3 bin 199 resmi kurumlardan, 53 bin 20 otomobil hırsızlığı meydana geldi. Otomobil hırsızlığında 23 bin 537 araç çalındı. Özellikle İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyükşehirlerin başı çektiği metropollerde 9 bin 668 kapkaç olayı meydana geldi (EGM, 2012).

İstatistiklere baktığımız zaman ülkemizde boşanma oranlarının ve suç oranlarının arttığını görmekteyiz. Mahkemelere gelen suç oranları incelendiğinde öldürme, yaralama, cinsel suçlar, hırsızlık, dolandırıcılık ve diğer suçlarda önceki yıllara göre çok ciddi artışlar meydana gelmiştir. Bu durum üzerinde tabii ki birçok etken söz konusudur, fakat en önemli etken toplumda günden güne artan ahlaki yozlaşmadır. Toplumdaki birçok problemi halletmenin yolunun eğitimden geçmesi gibi meydana gelen bu ahlaki yozlaşmanın üstesinden de ancak eğitim ile gelinebilir. Bu konuda Milli Eğitim Bakanlığına, okullara, öğretmenlere ve sivil toplum kuruluşlarına çok büyük görevler düşmektedir. Öğrencilere verilecek olan değerlerin özenle seçilmesinin yanında belirlenen bu değerlerin öğrencilere itinayla

benimsetilmesi gerekmektedir. Ahlaki yozlaşmanın önüne sadece eğitimle geçilebilir. Sivil toplum kuruluşları bu süreçte gerek belirlenecek değerlerin netleşmesinde ve gerekse bu değerlerin öğrencilere benimsetilmesini sağlamakta her zaman aktif olarak ilgili bakanlıkla, okullarla, öğretmenlerle ve velilerle işbirliği içerisinde olmalıdırlar. Stk'lar eğitim sisteminde büyük önemi olan bilimsel, ekonomik, estetik, sosyal, politik ve dini değerlerin kazandırılmasında önemli rol üstlenmektedirler.

1.6. Sayıtlar

Bu araştırmada aşağıdaki sayıtlardan hareket edilmiştir.

1. Araştırmaya katılan sivil toplum kuruluşu üyelerinin görüşme formundaki açık ve kapalı uçlu soruları yansız yanıtladıkları kabul edilmiştir.
2. Kullanılan görüşme formunun kapsam geçerliliğini belirlemede başvuru uzmanların kanıları yeterli sayılmıştır.

1.7. Sınırlılıklar

Yapılan araştırma ile ilgili bazı sınırlılıklar aşağıda sıralanmıştır. Bunlar:

1. Araştırma, Türkiye'nin İstanbul, Ankara ve Gaziantep illerinde seçilen 8 sivil toplum kuruluşu ile sınırlıdır.
2. Araştırma, ahlaki değer eğitimine yönelik faaliyet gösteren kayıtlı, 8 sivil toplum kuruluşu üyeleri ve görüşme formundaki sorulara verdikleri cevaplar ile sınırlıdır.
3. Araştırma, ilköğretim 6., 7. ve 8. sınıf sosyal bilgiler öğretimi programında yer alan değerlerle sınırlıdır.

1.8. Tanımlar

İlköğretim: İlköğretim öğrencilere temel becerileri kazandırarak onları hayata ve bir sonraki eğitim kurumlarına hazırlayan bir eğitim devresidir. (Fidan ve Erden, 1994:212)

Değer: Değerler, bizim hayatımızın gayeleridir; hatta sadece kendi hayatımızın değil, başkalarının hayatı içinde gaye olmasını istediğimiz şeylerdir (Güngör, 1997: 84).

Ahlak: İnsanın karakter yapısını , neyi yapıp yapmayacağını belirten bunlarla ilgili değerlendirmeleri ve davranışları düzenleyen kurallar bütünüdür (Özer, 1994: 24).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Sosyal Bilgiler ve Değerler

Moffatt'a (1957) göre, sosyal bilgiler terimi, eğitim tarihine resmen 1916 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde, milli eğitim derneğinin orta dereceli okulu teşkilatlandırma komisyonu sosyal bilgiler komitesi tarafından kabul edilmiştir. Komite bu terimi, 'İnsana dair bilgiler Sosyal Bilgilerdir' şeklinde tanımlamıştır (Akt. Ercan, 2001:18). İlk kez 1918'de Znaniecki tarafından sosyal bilimler literatürüne kazandırılan değer kavramı, Latince 'değerli olmak' veya 'güçlü olmak' anlamına gelen 'valare' sözcüğünden türetilmiştir (Fırat, 2007:59).

İlköğretim çağındaki öğrencileri sorumlu vatandaşlar olarak yetiştirmeyi hedef alan sosyal bilgiler dersi öğretim programı, öğrencileri toplumsal yaşama hazırlamaktadır ve bu dersin en önemli amacı ahlaki değerleri bireylere kazandırmaktır (Gömlüksiz ve Ciro, 2011:1).

Sosyal Bilgiler Öğretim Programının vizyonu; 21. yüzyılın çağdaş, Atatürk ilke ve inkılaplarını benimsemiş, Türk tarihini ve kültürünü kavramış, temel demokratik değerlerle donanmış ve insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiyi deneyimlerine göre yorumlayıp sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturan, kullanan ve düzenleyen, sosyal katılım becerileri gelişmiş, sosyal bilimcilerin bilimsel bilgiyi üretirken kullandıkları yöntemleri kazanmış, sosyal yaşamda etkin, üretken, haklarını ve sorumluluklarını bilen, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını yetiştirmektir (TTKB, 2014).

Bu anlayış doğrultusunda Sosyal Bilgiler programı; her öğrencinin kendine özgü olduğunu kabul eder, öğrencilerin gelecekteki yaşamlarına ışık tutarak bireylerden beklenen niteliklerin geliştirilmesine duyarlılık gösterir, değer ve becerilerin gelişmesini sağlayarak öğrenmeyi öğrenmenin gerçekleşmesini ön planda tutar, öğrencileri düşünmeye ve soru sormaya özendirir, milli kimliği merkeze alarak evrensel değerlerin benimsenmesine önem verir, öğrencilerin kendi örf ve adetleri çerçevesinde ahlaki ve kültürel yönlerden gelişmesini hedefler, öğrencilerin toplumsal sorunlara karşı duyarlı olmasını sağlar, öğrencilerin öğrenme sürecinde deneyimlerini kullanmasına ve çevreyle etkileşim kurmasına olanak sağlar, her

öğrenciye ulaşabilmek için öğrenme-öğretme yöntem ve tekniklerindeki çeşitliliği dikkate alır (TTKB, 2014).

Doğanay sosyal bilgiler eğitimi çerçevesinde değer eğitimini ele alırken, şu genel ilkelerin gözetilmesinin yararlı olacağını belirtmektedir. Bu ilkeler ana hatları ile şöyle sıralanmıştır:

- Sınıfta başkalarını düşünme, özgürlük, eşitlik, davranışlarından sorumlu olma, insan onuruna saygı gibi değerlerin yaşatılmasına dikkat edilmelidir.
- Tarih konuları, ülkenin gelişiminde ideal olarak temele alınan ve gerçekleştirilen değerler olarak ele alınmalıdır. Örneğin Türk Kurtuluş Savaşı, özgürlük, bağımsızlık, yardımlaşma ve dayanışma gibi değerlerin kazanımı çok önemli ve değerli bir kaynaktır.
- Tarihte iz bırakmış ya da günümüzde yaşayan, bazı değerlerle özdeşleşmiş kişilerin biyografileri ele alınabilir.
- Adalet ve hukuk sitemleri incelenerek değerlerin kazandırılması amacıyla kullanılabilir. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Çocuk Hakları Bildirgesi ve çevre koruma yasaları gibi belgelerde bu bağlamda incelenebilir.
- Dini ve ulusal bayramlar sevgi, saygı, yardımlaşma ve dayanışma değerleri açısından incelenebilir.
- Toplumun değerleri ile uyuşmayan olaylar sınıf ortamında tartışılabilir.
- Farklı kültürlerdeki değerler karşılaştırmalı olarak sınıfta incelenebilir (Doğanay, 2006:265-266).

Sosyal Bilgiler programının uygulanması sürecinde gerekli beceri, bilgi ve kavramları kazandırmada işe koşulabilecek ve etkinliklerimize temel oluşturabilecek bazı uygulamalar şunlardır:

Örnek olay incelemesi

Geri plandaki düşünceleri bulma

Slogan bulma

Poster, afiş hazırlama

Şiir-öykü yazma

Görsel imge oluşturma

Önem sırasına koyma

Başlık bulma
Sınıflama
Örnek verme
Kendini değerlendirme
Yordama yapma
Bulmaca
Dramatizasyon
Tavsiyede bulunma
Karşılaştırma
Problem çözme
Görüşme yapma
Alan gezileri
Kavram haritası oluşturma
Kanıtlama (TTKB).

ilköğretim 6. , 7. ve 8. sınıf müfredatında yer alan değerler şöyledir:

- Adil olma
- Aile birliğine önem verme
- Bağımsızlık
- Barış severlik
- Bilimsellik
- Çalışkanlık
- Dayanışma
- Duyarlılık
- Dürüstlük
- Estetik
- Hoşgörü
- Misafirperverlik
- Sağlıklı olmaya önem verme
- Saygı
- Sevgi
- Sorumluluk

- Temizlik
- Vatan severlik
- Yardım severlik
- Özgüven
- Çağdaşlaşma

(Ürküt, 2013), (Meb, 2013).

Sosyal Bilgiler programı için verilen değerler Talim Terbiye Kurulu'nda 6. ve 7. sınıf için net bir şekilde verilirken 8. sınıf için kazanımlar adı altında verilmiş ve doğrudan değerler başlığı altında net bir şekilde verilmemiştir. 6. ve 7. sınıf için verilen değerler ise şu şekilde belirtilmektedir:

- Aile birliğine önem verme
- Adil olma
- Bağımsızlık
- Barış
- Özgürlük
- Bilimsellik
- Çalışkanlık
- Dayanışma
- Duyarlılık
- Dürüstlük
- Estetik
- Hoşgörü
- Misafirperverlik
- Sağlıklı olmaya önem verme
- Saygı
- Sevgi
- Sorumluluk
- Temizlik
- Vatanseverlik
- Yardımseverlik

(TTKB, 2014)

2.2. Değerlerin Özellikleri

Topluma şekil veren en önemli öge değerlerdir. Milletler değerleri ile vardır ve bir toplum değerleri ölçüsünde kalıcı olabilmektedir. Değerler insanın davranışlarını şekil verirken, insanlar da değerleri meydana getirirler.

Değerler alınan kararların rehberidir. Kendi değerlerini iyi bilen ve onlara göre hareket eden insanlar yaşadıkları toplumda lider konuma geçerler. İnsan yaşamındaki kararlar değerlerin netleşmesine bağlıdır (Robbins, 1995:432- 435).

Fichter (2006), değerlerin kültür ve topluma anlam ve önem veren ölçütler olduğunu vurgulayarak, değerlerin aşağıdaki özelliklere sahip olduğunu ortaya konabileceğini belirtmiştir.

- Değerler Paylaşırlar.
- Değerler ciddiye alınırlar. Kişiler değerleri ortak refahın korunması ve gereksinimlerin karşılanması ile birlikte görürler.
- Değerler coşkularla birlikte bulunur. Kişiler değerler uğruna özveride bulunurlar.

Rokeach (1973) değerlerin davranışa farklı tarzlarda rehberlik eden çok yönlü standartlarının olduğunu belirtilerek değerleri niteleyen özellikleri şöyle sıralanmıştır: Değerler:

- Bireyi, sosyal konularda belirli bir pozisyon almaya sevk eder.
- Bireyi, bir politik veya dini ideolojinin bir diğerine tercihi yönünde etkiler.
- Bireyin kendini sınamasında rehberlik eder.
- Bireyin kendini ve diğerlerini değerlendirmesinde ve yargılamaında övmesi veya kusurlar bulmasında kriter rolü oynar.
- Karşılaştırmada merkezi konumu nedeni ile bireyin diğerleri kadar ahlaklı veya yeterli olup olmadığını değerlendirmesinde ölçü olarak kullanılır.
- Diğerlerini etkilemede veya ikna etmede kullanılır.
- Psikoanalitik anlamda kişisel ve sosyal olarak kabul edilemez inanç, tutum ve eylemlerin nasıl rasyonalize edilebileceğini gösterir (Akt. Bilgin, 1995:83-84).

Değerler konusunda çalışmalar yapan Schwartz ve Bilsky (1987) değerlerin özelliklerini aşağıdaki gibi belirtmişlerdir:

- Değer inançtır. Ancak tümüyle nesnel, duygulardan arındırılmış, fikir niteliği taşımazlar. Soyut ve kişiseldirler, etkinlik kazandıklarında duygularla iç içe geçerler.
- Değerler, bireyin amaçlarıyla ve bu amaçlara ulaşmada etkili olan davranış biçimleriyle ilişkilidirler.
- Değerler, özgül eylem ve durumların üzerindedirler. Örneğin; itaatkârlık değeri, evde, işte, okulda ve tanımadığımız ilişkilerin tümünde geçerlidir.
- Değerler, davranışların, insanların ve olayların seçilmesini ya da değişimini yönlendiren standartlar olarak işlev görürler.
- Değerler taşıdıkları öneme göre kendi aralarında sıralanırlar. Bu sıralama değer önceliklerini belirleyen bir sistem oluşturur.
- Değerler değişime açık yapılardır. Zaman içinde etkileşim ve ortaya çıkan yeni ihtiyaçları karşılamak için değer önceliklerinde değişiklikler olabilir (Akt. Tokdemir, 2007:17).

2.3. Değerlerin Yerine Getirdikleri İşlevler

Değerler, insana özgü, insanı insan yapan ve onu diğer canlılardan ayıran bir nitelik taşır. Ayrıca değerler, insanın amaçlarına uygun tarzda kendini gerçekleştirebilecek duruma gelmelerine, yardımcı olur. Aristoteles'in deyişiyle, kişilere 'insanın işini' yapabilecek duruma gelmelerine insana özgü diğer bütün etkinlikleri amaçlarına uygun gerçekleştirebilecek duruma gelmelerine yardımcı olmak değerlerin işlevidir. (Kuçuradi, 1998:8).

Fichter (2006:175-176), sosyal değerlerin genel işlevlerini şöyle sıralamıştır:

Değerler,

- Kişileri sosyal değerlerinin yargılanmasında hazır birer araç olarak kullanılırlar.
- Kişilerin dikkatini istenilir ve önemli görülen maddi kültür nesnelere üzerinde odaklaştırırlar.
- Her toplumdaki ideal düşünme ve ideal davranma yolları işaret ederler.

- Kişilerin sosyal rollerini seçmesinde ve bunları gerçekleştirmesinde rehberlik ederler.
- Sosyal kontrol ve baskının araçlarıdır. Kişileri törelere uymaya yöneltir.
- Toplumsal yaşamda dayanışma araçları olarak işlev de bulunurlar.

Rokeach ise değerlerin fonksiyonlarını şöyle belirlemiştir:

- Standart olarak değerler: Değerler bireyin toplum içindeki davranışlarını belirler. Bir olayla karşılaşan birey pozisyon alır ve karşılaştığı toplumsal olayları değerlendirirken ve yargılarken değerini kullanır.
- Çatışma ve karar vermede değer sistemi: Birey çatışma ve karar verme durumuyla karşılaştığında değerler danışmanlık görevi yerine getirirler. Böyle bir durumda değerlerin biri değil birkaçı birden harekete geçer ve birey önceden öğrenilmiş yapıları kullanarak karar verir ve çatışmaları çözer.
- Değerlerin seviyeleri: Değerler tek başına değil, değerlerle birlikte var olurlar. Bir araya gelerek tutarlı ve sistemli kalıcı organizasyonlar oluştururlar. Değerler aynı zamanda önem sırasına göre aşamalı sınıflandırma oluştururlar.
- Değer kazanımı: Değerler kalıtsal olmayıp öğrenme sonucu oluşurlar. Değer oluşumu çocuklukta başlar ve yaşa bağlı olarak artar. Ortak değerlerin oluşumunda sosyo-ekonomik düzey önemli rol oynamaktadır. Birey içinde bulunduğu ortamın (okul, iş yeri, aile) özelliklerine uygun değerler geliştirir (Akt. Silah, 2005:326-330).

2.4. Değer Türleri

Avrupa Birliği'nde Avrupa Komisyonu Eğitim ve Öğretim Çalışma Ekibi, Avrupa'nın devrolunamaz mirasının bir parçası olarak düşünülen bir anahtar değerler seti oluşturmuştur (Akt. Tozlu ve Topsakal, 2004:21). Bunları şöyle sıralayabiliriz:

- İnsan hakları
- Temel özgürlükler
- Yasaya uygunluk
- Sonsuza kadar şiddetin reddi ve barış
- Diğerlerine saygı

- Dayanışma ruhu
- Adil gelişim
- Fırsat eşitliği
- Rasyonel düşünce prensipleri, delil ve ispat etiği
- Ekolojik sistemin korunması
- Kişisel sorumluluk

Prencipe ve Helwig (2002:845), tarafından yapılan çalışmada değerler altı genel gruba ayrılmıştır. Bu değerler şöyle sıralanmıştır:

- Diğerlerinin refahı ya da adalet ve haklarını içerdiği için doğrudan ahlaki değerler
- Kişilik veya karakter özelliklerini kapsayan ahlaki karakter değerleri
- Politika dünyasında adalet ve doğruluk için demokratik değerler gibi potansiyel anlamlara sahip değerlerle ilgili siyasi ahlaki değerler
- Vatan sevgisi ya da vatanseverlik gibi diğer politik değerleri içeren geleneksel politik değerler
- İnanç ya da inanç uygulamasının dinsel sisteme bağlılığını yansıtan değerlerle ilgili dinsel değerler.

İnsanların yaşamında yer alan ve önemsedikleri en belirgin değerler şu şekilde sıralanabilir: insanları sevmek, uyumlu olmak, hırsları kontrol altına almak, başkalarının mutluluğunu istemek, kendini kontrol etmek, iyi insan olmak, manevi değerlere inanmak, yardımsever olmak, tecrübeli ve bilgili olmak, dost edinmek, evlat yetiştirme, eser yaratma (Dilmaç, 1999:16- 17).

Winter, Newton ve Kirkpatrick'a (1998) göre değerler, toplumsal bağlamda toplumsal değerler, bireysel bağlamda bireysel değerler, küçük grup bağlamında ise aile değerleri olarak tasnif edilebilir (Akt. Dilmaç, Bozgeyikli ve Çıkkılı, 2008:70). Dolayısıyla değerlerin hem toplumsal, hem bireysel hem de ailevi boyutu vardır ki bir çok şeyde olduğu gibi bazı değerlerin temeli ailede atılmaktadır ve ileriki yaşlarda toplum ve okul tarafından bu değerlere yenisi eklenmekte veya var olan değerler şekillenmekte ya da önceden kazanılmış olan değerler zamanla işlevlerini yitirmektedir.

Değerlere ait bir diğer sınıflama Spranger tarafından yapılmıştır (Akt.Güngör, 1998) ona göre:

- Bilimsel Değerler: Gerçeği araştırmaya ve eleştirel düşünmeye önem verir.
- Ekonomik Değerler: Finansal amaçları ve araçları kapsar.
- Estetik Değerler: Deneyimler, tercihler ve kabulleri kapsar.
- Sosyal Değerler: Toplumsal ve bireysel ilişkilerdeki yönelimleri kapsar.
- Politik Değerler: Güç, yetkinlik, liderlik vb. değerleri kapsar. Her şeyin üstünde kişisel güç, etki ve şöhret vardır.
- Dini Değerler: Dünya, evren hakkında genel inançlara dair değerleri kapsar.

Schwartz'ın yaptığı bir diğer değer sınıflamasına göre değerler on gruba ayrılmıştır. Bu gruplama; Güç: Sosyal güç sahibi olmak. Başarı: Başarılı olmak. Hazcılık: Zevk ve hayattan tat almak. Uyarılım: Cesur olmak, değişken bir hayat yaşamak. Öz Yönelim: Yaratıcı olmak, merak duyabilmek. Evrenselcilik: Anlayışlılık, hoşgörü ve tüm insanların ve doğanın iyiliğini gözetmek. İyilikseverlik: Kişinin yakın olduğu kişilerin iyiliğini gözetme ve geliştirme. Gelenek severlik: Kültür ya da dinsel töre ve fikirlere saygı ve bağlılık. Uyma: Başkalarına zarar verecek ve toplumsal beklentilere aykırı olabilecek dürtü ve eylemlerin sınırlandırılması. Güvenlik: Toplumun var olan ilişkileri ve kişinin kendisinin huzur ve sürekliliği (Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000).

2.5. Değerler Eğitimi

Eğitim bireysel gelişimi destekleyeceği gibi bireylerin içinde yaşadıkları toplumda yaşamlarını da kolaylaştırmalı ve toplum için faydalı bireyler yetiştirmelidir. Öğrenciler yaşadıkları ortamlarda, bu kavramları yaşayarak öğrenebilirler. Bu nedenle doğru değerlerin, doğru yerlerde ve zamanlarda verilmesi gerekmektedir. Değerler kasıtlı ve programlı bir şekilde öğretildikleri müddetçe kalıcı olmaları sağlanacaktır. 2005 yılında uygulamaya koyulan yeni eğitim programı, öğrenciyi merkeze alıyor ve geleceğe dönük olarak birey yetiştirmeyi hedefliyor. Program içinde değerler kavramı önemli bir başlık oluşturuyor. Fakat gerek uygulamanın yetersizliğinden gerekse sivil toplum örgütlerinin değer eğitimi konusunun ciddiyetini yeterince kavrayamamalarından dolayı henüz istenilen düzeyde bir mesafe katedilememiştir.

Bir toplumda ahlaki ilerleme olmadan kazanımlar, kötü amaçlar için kullanılabilir ve insanlığın durumu eskisinden çok daha kötüye gidebilir. İnsandaki ahlaki değerlerin oluşması ve yerleşmesi aşamasında çevre önemli bir faktördür, insan için de bulunduğu çevreye göre şekil alır.

Kalıtım ve çevre konusunda yapılan araştırmaların sonuçlarına göre; insanın fiziksel özellik ve yetenekleri üzerinde kalıtımın çevreye oranla daha çok etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Örneğin, zeka üzerinde kalıtımın, çevresel etkenlerden daha çok rol oynadığı, zeka ve düşünce yetenekleri üzerinde çevrenin etkisinin ikinci derecede kaldığı görülmüştür. Çevresel koşulların ise en çok utangaçlık, iyimserlik, kötümserlik gibi karakter nitelikleri üzerinde etken olduğu, yani ahlak gelişiminde çevrenin kalıttan daha etkili olduğu sonucuna varılmıştır (Baymur, 1994:224).

Bireylerin doğuştan getirdiği nitelikler ile çevresel faktörlerin karşılıklı etkisi, eğitim aracılığı ile değiştirilebilir ve geliştirilebilir, aksi takdirde körelebilir veya yozlaşabilirler (Bilgin, 1998:31). Davranışlar iyi-kötü, doğru-yanlış gibi ahlaki yargılar şeklinde değerlendirilir. Bu yargıları insanlara öğreten yine insanlardır. Daha küçük yaşlardan itibaren ebeveynler çocukların davranışlarına yön verirler. Eğer ahlaki yargının, iyi ve kötünün neler olduğu bilinci kalıtsal olarak doğuştan getirilmiş olsaydı, çocukların davranışlarına müdahale etme ve onları yönlendirme ihtiyacı duyulmazdı. Ayrıca bütün toplumlarda da ahlak kuralları farklılık göstermezdi (Gövsa, 1998:137).

Bireylerin doğuştan getirdiği nitelikler ile çevresel faktörlerin karşılıklı etkisi, eğitim aracılığı ile bütünleşip istenilen şekli alabilir. İyi-kötü, doğru-yanlış gibi ahlaki özellikler, yalnızca eğitim yolu ile değiştirilebilir ve geliştirilebilirler, aksi takdirde körelebilir veya yozlaşabilirler (Bilgin, 1998:31). Eflatun'a göre; ahlaki vicdan, çevrenin değerlerine bağlıdır. Psikologlar ve sosyologlar da ahlak duygusunun kaynağını, sosyal çevrenin birey üzerindeki sürekli etkilerine bağlarlar. Doğrusu toplumun inançları, gelenekleri ve anlayışları birey üzerinde o kadar etkilidir ki, bunlar incelenmeye ve tartışmaya gerek görülmeksizin kabul edilmiştir. Bu unsurlardan gelen buyruklar, birey için adeta içten gelen bir ses ve kalpten doğan bir emir mahiyetinde bulunur (Gövsa, 1998:135).

Kohlberg, öğrencilerin ahlak gelişimine katkıda bulunabilmek için, eğitimcilerin, eğittikleri kişilerin ahlaki gelişim düzeylerini bilmeleri gerektiğini

vurgulamıştır. Ona göre, ahlak eğitiminde kullanılan materyaller, öğrencilerin yaşlarına uygun mesajlar taşınmalıdır. Ayrıca mesaj öğrencinin bulunduğu gelişim düzeyinin bir basamak da üzerinde olmalıdır ki öğrenci bir üst evreye yükselebilsin (Akt. Akbaba, 2001:42).

Eğitimcilerimize büyük görevler düşmektedir. Öğretmenler öğrencilerle sürekli etkileşim halindedir fakat amaçsız etkileşimin çocuklara hiç bir faydası yoktur. Oysaki öğrenciler okulda öğretmenlerini kendilerine örnek model olarak kabul etmiştir. Kendine güveni olmayan bir birey ahlaki sorumluluklarını tam olarak yerine getiremez ve adalet duygusunu tam olarak yerleştirememiş bireydir oysaki kendine güveni olan birey doğru ellerde doğru bir şekilde yetiştirildiği zaman ortaya düzgün donanımlı bir birey çıkacaktır ve ülkemizin böyle bireylere ihtiyacı vardır.

Toplumdaki içler acısı boyuttaki ahlaki yozlaşmaya baktığımız zaman yaşanan ahlak dışı, kural tanımaz davranışların ardında insanlardaki doyumsuzluk hissini yattığını bu insanların içinden çıkılmaz bir kaygı, stres ve depresyon yaşadıklarını görebiliyoruz. Ahlaki değerlerden yoksun olan insan, içindeki uçsuz bucaksız bir hal almış boşluktan kurtulmak için sınır tanımaz ve her türlü yola başvurabilir.

Kohlberg değer eğitiminde ahlaki muhakeme yaklaşımının yaratıcısıdır. Ahlaki muhakeme yaklaşımında öğretmenin rolü ahlaki ikilemlerin bulunduğu kısa öyküler vererek öğrencilerin kendi çıkmazlarını çözmelerine yardım etmektir. Böylece öğretmen her öğrenciyi ahlaki ikilemle karşılaştırır ve kendine en uygun ve en yakın durumu anlatması istenir. Amaç, öğrencilerin zihnine seçilmiş değerleri yerleştirmek değil, yaptıkları hareketlere rehberlik etmek için ahlaki prensiplerini geliştirmede yardımcı olmaktır. Ahlaki gelişim karakter gelişimi ile eş değer tutulmakta ve bireyin değer kazanımında yaptığı seçimlerin de ahlaki gelişim ile yakından ilgili olduğu düşünülmektedir (İnanç, Bilgin, Atıcı, 2004).

Piaget' in, çocukların yaşlarına göre ahlak gelişim dönemlerini, dışa bağlı dönem ve özerk dönem olarak ikiye ayırmıştır:

Dışa bağlı Dönem: Ahlak gelişiminde on yaşına kadar olan dönemdir, bu dönemde çocuklar ahlaki yargıları açısından başkalarına bağımlıdırlar.

Özerk Dönem: On bir yaş ve üstünü kapsayan dönemdir, bu dönemki çocukların yaptıkları değerlendirmeler “görelilik” kazanmaya başlamaktadır. İçinde

bulunulan koşulları dikkate alarak değerlendirme yapan çocukların ahlaki yargıları ve kuralları uygulayışları esneklik göstermektedir (Erden ve Akman, 1995).

Piaget' in düşüncesinden de anladığımız üzere ilköğretim düzeyine gelmiş bir çocuğa zorla, yaptırımla hiç bir şeyi kabul ettiremeyeceğimizi görmekteyiz, zorla yaptırmış olsak dahi çocuk için mantığını kavramadığı ve benimsemediği için sadece o anlık istenmeyen durumdan kurtulmak maksatlı yapar ve sonuç itibari ile çocukta hiç bir ilerleme kaydedemeyiz. Oysaki yapılması gereken öğrenciye yaptırmak istediğimiz, onda davranış olarak görmek istediğimiz şeyi nedenleriyle ve sonuçlarıyla açıklamak, davranışın mantığını kavramasını sağlamak ve severek, isteyerek, rızasını alarak ve her şeyden önemlisi öğrenciye örnek birer model olarak yaptırmaya çalışmaktır.

Çocuklar, gerek yetişkinlerle olan münasebetlerinde gerekse kendi aralarında, uğramış oldukları haksızlık konusunda bir takım duygulara sahip olurlar. Bu duygular çocuklarda zamanla ahlâki yargının gelişmesine öncülük eder. Yetişkinlerin çocukla kurduğu ilişkilerin boyutlarının çocuklar açısından faydalı olmasına dikkat edilmelidir. Çünkü bu duygular zamanla davranış boyutuna dönüşecektir (Heimsoeth, 1957:39).

Topçu ahlâk eğitiminin istenilen seviyede gerçekleşmesi için bazı şartlar ileri sürer:

1. Öncelikle ilim esaslarına dayanan tarafsız ve tam bir tarih kültürünün geniş bir neşriyata bağlanması ve okullarda önemli bir boyutta yer alması gerekir.

2. Çocuklara, basına, okula, kısacası bütün kurum ve kuruluşlara; milletin, dinin, sanatın, ahlâkın konularına bağlı kalarak ilkokuldan itibaren bir ahlâki terbiye verilmelidir.

3. Kalplerin ufuklarının karanlıkta kalmaması için toplumda idealist bir estetik davası açılmalıdır. Zira sanatla birleştirilen kalp ve nefis terbiyesi insanların gerçek ahlâk kaynakları olmaktadır.

4. Ahlâklı davranış söz veya fikir, düşünce halinde ortaya konmadan önce onu hareket halinde yaşatmak ve ahlâk olayını yaşayanda iyilik duygusunu oluşturmak lazımdır.

5. İnsanları ahlâki açıdan eğitmede en önemli iş örnek olmaktır. Dolayısıyla kendimiz ahlaki faziletlerle sahip olmalı, sonra da bizdeki bu çalışma, saygı, ödev,

adalet, millet sevgisi vb. ahlâk değerlerini örnek vererek insanları ahlâk ideali peşinden sürükleme yoluna gitmeliyiz.

6. Ahlâk terbiyesinin sağlam temellere dayanması ve istenilen seviyede gerçekleştirilebilmesi için yapılması gerekenler otoriteye bağlanmalıdır (Akt. Karaman, 1996: 68-69).

Sağlıklı bir gelişim, en geniş anlamda bir yaşama ve araştırma özgürlüğünü gerektirir. Ahlâk eğitimi de, ancak böyle bir ortamda gerçekleştirilebilir. Ahlâk eğitiminde izlenecek yol, ne disiplin sağlama gerekçesiyle kişiliği boyunduruk altına almak, ne tarihsel-kültürel mirası sürdürme bahanesiyle güncelleşmeyi engellemek olabilir (Çileli, 1986:10).

Ahlâk değerlerinin kazanılması çocuğun ruhsal gelişmesi, kişiliğin oluşumu ve bilişsel gelişimiyle sıkı sıkıya ilişkilidir. Bu nedenle kişiliğin temellerinin atıldığı ilk altı, yedi yıl bu değerler benliğe sinerler, sonraki çağlarda daha da pekişerek özümserler (Koca, 1987:1).

2.6. Değerler Eğitimi Gerekli Kılan Nedenler

Değer eğitimi, demokratik bir toplumun başarısı için temeldir. Kişi demokrasiyi anlamalı ve ahlaki boyutuyla hemfikir olmalıdır. Demokratik yönetimde insanlar, diğerinin haklarına saygı, kanunları kabul, kamu yaşamına gönüllü katılım ve toplumun iyiliğiyle ilgilenmelidir (Lickona, 1992:6). Kendine ve sosyal-fiziksel çevresine karşı gerekli olan değerlerle donatılmamış bireyler, bilgileri ile insanlığın ve çevrenin zararına olan eylemler ortaya koyma tehlikesi taşımaktadırlar. Bu bakımdan değerlerin eğitim ile verilmesi büyük önem taşımaktadır. Teknolojinin gelişmesi, insana verilen önemin artması, ülkelerin büyüme çabaları, sosyal ve ekonomik bütünlük sağlama arzusu, eğitimde yeni arayışlar, değerlerin eğitiminde eğitimcilerle farklı yaklaşımları sunmaya başlamıştır (Doğanay, 2006:257).

İnsanın var oluşu önemli ölçüde ilişkilerine dayanır. Toplumlar, ilişkiler sayesinde kurulur. Toplumsallaşmayan fertler kişi olamaz; bir öz olarak kalır. Fertler, içerisinde doğdukları dünyanın, kültürün, bunların var ettiği değerlerin sayesinde benlik kazanır (Tozlu ve Topsakal, 2004:179). Her insan belli kültürleri ve değerleri olan bir grubun içinde doğar ve bu kültürde sosyal bir varlık sıfatını kazanır. Bu süreçte insan öğrenir ve öğrenirken sosyal bir varlık halini alır. Öğrenme bir gelişme ve olgunlaşma işidir (Güngör, 1998:4). Hedefler, toplumların önemli

gördüğü ve ulaşmak istediği sonuçlardır. Bu nedenle bir toplumun hedefi neyse değeri de odur. Bir toplum hedefine ulaşmak istiyorsa ona uygun bir değer sistemi geliştirmek zorundadır (Güngör, 1998:103).

Günümüzde kişilerarası rekabet esasına dayalı ilişkiler insanları toplumsal hedeflerden çok kişisel çıkar hedeflerine yöneltmiştir. Ekonomik eşitsizliğin mevcut olduğu bu tür sosyal yapılarda, gelir düzeyi yüksek olanların yaşantısına özenen insanlar müthiş bir bencillikle servet ve iktidarın sahibi olma yarışı içine girerler (Kozak, 1999:160). Bu tür ekonomik sistemlerde insanlar, çalışma, kazanç ve tasarruf ile dünya zevklerinden vazgeçme olarak ekonomiyi insan yaşamının en yüce amaç ve hedefi haline getirerek, ahlaki değerleri geliştirmeyi ihmal ederler (Tolan, 1981:150). Gelir dağılımının adil olmadığı bir toplumda, bir yanda kötü beslenen ve sağlıksız koşullarda yaşayan düşük gelirli halk kitleleri eğitim ve diğer sosyo-kültürel imkânlardan faydalanamazken, diğer yanda yüksek gelirli grupların refah içinde yaşaması, gösteriş tüketimi, gelişmiş ülkelerin tüketim biçimine özeni ve ithal malları kullanma yarışı vardır (Şahin, 2012:526).

Boşanmalar artmış, çocuklar anne ya da babayla yaşamaya başlamıştır. Bunun yanı sıra evlilik dışı çocuk edinme oranı yükselmiştir. Boşanmalar, çocukların gelişimini olumsuz yönde etkilemekte, yaşı ne olursa olsun bütün çocuklar şiddetli olarak anne ve babaları tarafından bir reddedilmişlik duygusu yaşamaktadırlar (Atkinson, 1997). Bunun yanı sıra bir kitle iletişim aracı olarak televizyon, bilginin, değerlerin ve toplumsal kuralların bir kuşaktan diğerine aktarılması, yeni bireylerin toplumsallaştırılması işlevini görür. Bu hizmet ile televizyon, toplumda sosyal birlikteliği artırıcı bir nitelik taşır (Yılmaz, 2001:80). Fakat, çocuklarda okuma alışkanlığının yerleşmemesi, şiddete başvurma, kendini doğru şekilde ifade edememe, gerçek hayattan uzaklaşma, toplumsal anlamda ilişki kuramama gibi sorunlar televizyonun olumsuz etkileri arasındadır. Tüm bu sebeplerden ve sayabileceğimiz daha birçok sebepten dolayı değerler eğitimi bir toplumun devamı için elzem hale gelmiştir. Toplumdaki birçok sorunun altında değer yoksunluğu yatmaktadır ve bu sorunların çözümü ise ancak ve ancak değer eğitimiyle mümkün olabilecektir.

2.7. Değerler Eğitiminde Öğretmenin ve Okulun Rolü

Eğitim sistemindeki en önemli konulardan bir tanesi doğruları bulmak ve gelecek için doğru hedefler belirlemektir. Önemli olan bilgiyi aktarmak değil öğrencinin doğruyu bulmasını sağlamak ve sorgulayarak doğrulara ulaşabilecek seviyeye gelmesini sağlamaktır. Doğruya sorgulayarak ve düşünerek ulaşabilen bireyler yetiştirebilirsek hayatı boyunca belli prensipleri belli çizgileri ve en önemlisi değerleri olan bireyler yetiştirmiş oluruz çünkü sorgulayarak doğrulara ulaşan birey yine sorgulayarak yanlışları hayatından çıkaracaktır. Öğrencileri çağın koşullarına ve toplumun ihtiyaçlarına göre yetiştirmek okullardan beklenen temel görevdir. Eğitim programının uygulayıcısı olarak öğretmen öğrenciyi en iyi tanıyan, onun ilgi ve ihtiyaçlarını bilen kişidir. Bu nedenle öğretmenin, öğrenciye doğruyu teorik olarak öğretmekten ziyade model olması herşeyden önemlidir ve istenilen davranışların yerleşmesi için en kalıcı yoldur.

Değerin öğretilmeye ilk başlandığı yer ailedir, zamanla aile üzerine düşen sorumluluğun bir kısmını okula devreder ve çocuklar üzerinde daha çok okul çevreleri etkili olmaya başlar. O yüzden eğitim programlarının içeriği hazırlanırken bakanlık tarafından değerlere önemli ölçüde yer verilmeli ve uygulanabilecek nitelikte değer seçimi yapılarak bu konuda okullar ve öğretmenler gerektiği şekilde desteklenmelidir.

Eğitim belli bir toplumun değerlerini bireye aktarmada önemli bir rol oynar. Eğitim eski değerlerle küreselleşme sonucu ortaya çıkan yeni değerleri büyük bir uyum içinde yeni nesillere aktarmalıdır. Çocuklar okulda egemen olan kültürün önem verdiği değerleri, normları, tutumları öğrenmektedir. Eğer okul kültürünün önemseydiği değerler, bütün bir toplumun önemseydiği değerlere paralel ise, öğrencilerin bu öğeleri öğrenmeleri daha kolay olacak ve değer çatışmalarını daha az yaşamalarını sağlayacaktır (Sarı, 2007).

Ailede temeli atılan değer eğitiminin pekiştirilmesi, yeni değerlerin kazandırılması ve bu değerlerin birbirleriyle uyumlu hale getirilmesi okul sayesinde mümkün olmaktadır. Okulda değerler, eğitim öğretim programının içinde sosyal yaşamın bir parçası olarak verilir. Okullar, yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve sosyal davranışlarını etkileyebilmelidir. Okul, programında açık olarak belirtilen

veya belirtilmeyen değerleri öğretmeli, ahlaki gelişime, karakter ve benlik saygısına olumlu yönde tesir etmelidir (Ryan ve Bohlin, 1999).

Tyree ve Vence' e (1997) göre, öğretmenler değer eğitiminde şu özellikleri taşımalıdır:

- Model olabilmeli,
- Sınıf içinde sosyal doku oluşturabilmeli,
- Her öğrenciye sorumluluk verip, öğrencilerin ahlaki gelişimlerine katkıda bulunabilmeli,
- Cesaretlendirerek ya da cezalandırarak değerleri empoze edebilmeli,
- Öğrencilere karar verme olanağı tanıyabileli,
- Paylaşım fırsatı verebilmeli,
- Ortaklaşa çalışmaya teşvik edebilmeli,
- Tartışma ve paylaşma ortamları oluşturabilmelidir (Akt. Dilmaç, 2002:4).

Eğitimin ve okulun amaçlarından biri de iyi ahlaklı insanlar yetiştirmektir. Ahlâk eğitiminde amaç; özgür olarak dış etkenlerden sıyrılmış, vicdanına sığınarak yargıda bulunan ve davranan insanlar yetiştirmektir (Kaya, 1997:185).

Adil topluluk yaklaşımı, kuralların okuldaki tüm personelce birlikte alındığı, sorumlulukların paylaşıldığı, demokratik okul sürecinin paylaşıldığı bir yaklaşımdır. Bu yaklaşımda esas alınan, öğrencilerin demokratikleşme sürecinde okulun mevcut yapısına karar alma ve uygulama sürecine katılarak demokrasi ilkelerini öğrenmeleri ve uygulamalarıdır (Doğanay, 2006).

Maryland Eyaletinin Baltimore şehri ilkökul öğretmenleri karakter eğitimine yer verebilmek için günlük okul sürelerine 20 dakika ilave etmeyi kabul etmişlerdir. Illinois'deki Chicago kenti ilkokulları, evrensel değerlere dayalı karakter eğitimi müfredat programını deneyecek bir pilot proje başlatmışlardır (Aydın, 2013).

Locke, (1963) İnsan yetiştirme sanatında ahlak, zihin ve beden eğitimini birleştirmek suretiyle başarı sağlanabileceğine inanmış ve eğitimde önemli olan pasif öğrenmeler değil, her zaman için aktif tecrübe edinmelerin önemli olduğunu savunmuştur. Yanısıra Locke, çocuk zihinlerinin su gibi kolay bir şekilde yönlendirilebileceğini düşünür ve asıl önemli olanın çocuğun iç dünyasını geliştirmek olduğunu söyler (Sena, 1976: 302).

Toplum olarak bizden sonra gelecek olan nesillere anlamlı şeyler bırakmak zorundayız, çünkü insan doğar doğmaz kendi başına hayatını sürdüreceği bir yapıda olmadığından kendinden önceki nesillerin bilgi ve deneyimlerine ihtiyaç duyar. Ahlaki kural ve davranışlara gereken önemi vermeli ve günü birlik hedeflerle uğraşmayarak toplumumuzun devamını sağlamak adına sonraki kuşaklara da bunları bırakabilmeliyiz.

Eğitim sisteminin genel amaçları arasında yer bulan değerlerin öğrenciler tarafından kazanılıp kazanılmadığını test etmeye ihtiyaç vardır. Çünkü bilişsel davranışlara ulaşma düzeyleri devamlı kontrol edilirken, duyuşsal davranışların kazandırılma düzeyi ölçülmemektedir gerekli ölçüm yapıldığında hangi değer ne düzeyde öğrenildiği belli olacaktır(Akbaş, 2004).

Eğitim kurumlarında asıl hedefi sadece bilişsel bir yapılanma sağlamak olmayan, öğrencinin kişisel gelişimini hedef alan öğretmenlerin varlığı çok önemlidir. Öğretmen öğrencilerine sosyal birlikteliğin amaçlarını, toplumda kabul gören ve görmeyen davranışları gösterecek ve öğrenciyi olumlu gelişimi için destekleyecektir. Bu bağlamda öğretmenin varlığı yörüngesini arayan bir gezegen gibi enerji dolu ancak hedefsiz dolaşan öğrenciyi rahatlamaktır. Freud'cu kuramın üçlü benlik modeli incelendiğinde; benliğin tamamını topluma benzettiğimizde öğretmen egoya etki tesiri olan bir süper ego gibi davranmaktadır (Sayar ve Aysun, 2011:10).

2.8. Sivil Toplum Kuruluşları (STK)

Sivil toplum kavramı, ilk kez 1767'de Adam Ferguson tarafından "sivil toplumun tarihi üzerine bir deneme" adlı eserinde kullanılmıştır (Kean, 1994:61). Türkiye'de STK ile ilgili olarak, devlet dışı ve gönüllü örgütlenme anlamında eski uygulamalar ve geleneklerin var oluşu doğaldır. Ancak bugünkü fonksiyonu ile Türkiye'de sivil toplum olgusu yenidir ve az gelişmiştir (Mağa ve Çulhaoğlu, 2001: 8).

Sivil toplum kavramı, 'devlet denetimi veya baskısının ulaşmadığı veya belirleyici olmadığı alanlarda, bireylerin ve grupların devletten izin almadan, ekonomik ilişkilerin baskısından büyük ölçüde bağımsız hareket ederek tutum belirleyebildikleri, sosyo-kültürel etkinliklerde bulunabildikleri, gönüllü ve rızaya dayalı ilişkilerin, etkinliklerin ve kurumların oluşturabildiği bir toplumu ifade etmektedir (Atar, 1997:98). Ateş ise, sivil toplumu şöyle tanımlamaktadır:

düşüncelerin kitle iletişim araçlarıyla yayılmasının, mekân birliği olmaksızın, kalıtım oluşturabildiği toplum biçimi yaklaşımıdır (Ateş, 1991:35).

Charles Taylor (1990) sivil toplumun gerek devlet sahasının dışında, devlete eklenen hatta onu dönüştüren yönünü üç aşamada belirtmektedir:

1. Devlet gücünün vesayeti altında olmayan, özgür dernekler ve örgütlü toplulukların olduğu yerde sivil toplum vardır.

2. Sivil toplum ancak bir bütün olarak toplumun, devlet vesayetinden özgür olarak, bu dernekler ve örgütlü topluluklar yoluyla kendini yapılandırabildiği ve eylemlerini koordine edebildiği yerde vardır.

3. Örgütlerin bir bütün olarak devlet politikasının gidişatını önemli ölçüde belirleyebildiği veya onu etkileyebildiği yerde sivil toplumdan söz edebiliriz (Akt. Erdogan, 2001:6).

Devlet ve sivil toplum her biri diğerine yardımcı olacak şekilde, fakat aynı zamanda diğeri üzerinde kontrol işlevi de görerek bir ortaklık içerisinde olmalıdır (Giddens, 2002:93).

Tarihimizde STK'lar eskiden beri varlığını sürdürmektedir. Osmanlı toplumunda siyasal toplum, sivil toplumun da işlevini üstlenmiş, sivil toplumu oluşturan unsurlar her açıdan merkeze bağlı kalmıştır. Vakıflar, ahilik ve lonca teşkilatlanmaları stk' lara örnek verilebilir. Loncaların yanı sıra siyasal partiler, dernekler, dini kurumlar, ulema, soylu kesim, işçi hareketleri, kadın hareketleri, medya ve siyasal ideolojiler devlete bağımlı olarak imparatorluk sınırları içinde gelişmiştir (Çaha, 2000:236).

Cumhuriyet dönemi sivil toplum gelişimini anlayabilmek için, Cumhuriyet ve Osmanlı siyasal geleneği arasındaki kopuşları dikkate almamız gerekir. Çok Partili dönem, sivil toplum konusunda yeni bir süreci başlatmıştır. Demokrat Parti'nin iktidara gelmesiyle birlikte tek parti döneminde yasaklanmış olan sivil toplum unsurlarının tekrar sahneye çıktığı görülmektedir. Gün yüzüne çıkan sivil toplum unsurlarının başında dini gruplar, işveren kesimi, işçi sendikaları, köylü gruplar, farklılaşan medya gibi unsurlar gelmekteydi (Çaha, 2000:78). Türkiye Cumhuriyetinde sivil toplum unsurları ile ilgili ilk düzenleme 1924 Anayasasında yapılmıştır. 1924 Anayasasının 70.ve 79. Maddeleri toplantı ve dernek kurma hakkını tanımaktadır (TBMM, 2012).

1961 Anayasası sağladığı özgürlükçü ortamı gerek siyasi gerekse toplumsal hayatın çeşitlenmesine sebep olmuştur. Siyasi hayatta eskilerin yanında bu güne kadar faaliyet göstermeyen uç partiler ve ideolojiler de siyaset yelpazesinde yerlerini almaya başlamışlardır. Ayrıca gelişen kentleşme olgusu ile birlikte yeni dernek türleri de hızla artmaya başlamıştır. (Ballar, 1996:8). 1980 sonrası dönemde sivil toplumdaki farklılaşmaya paralel olarak sosyal grupların bir yandan devletle olan göbek bağlarını kopardıklarını, diğer yandan devlet üzerinde bir nüfuz sağladıklarını görmekteyiz. Nitekim insan hakları, kadın hakları, eğitim, çevre, dini haklar, özgürlükler vb. gibi alanlardaki politikalar üzerinde sosyal grupların belirgin bir etkisi görülmüştür. Toplumsal alanda sivil toplum patlaması olarak nitelendireceğimiz bu dönemde yine, resmen örgütlü sivil toplum kesimine ek olarak, resmen örgütlü olmayan çok sayıda grup, platform ve vatandaş insiyatifi vb. ortaya çıkmıştır (Çaha, 2000:301).

STK'lara güç ve etkinlik sağlayan siyasi ve toplumsal gelişmeler yanında hukuksal gelişmelerde önemlidir. Hak ve özgürlüklerin olduğu yerde sivil toplum yaşam alanı bulabilir ve kendini ifade edebilir. Demokrasi de, vatandaşlar için mümkün olduğunca fazla hürriyet ve eşitliği birleştiren bir devlet yönetimi şeklidir (Erdoğan, 2003:101).

Lickona (1992) ahlak eğitiminin her demokratik ve özgür toplum için bir zorunluluk olduğunu belirtmektedir. Ona göre bu eğitimin verilmesinde sadece okulların değil aynı zamanda toplumların da sorumlulukları vardır.

Ahlaki değerler bireyin ve toplumun kendisini kontrol etmesini sağlar. Bu durum, ahlaki değer eğitiminin okullarımızda sistemli bir biçimde işlenmesini zorunlu kılmaktadır. Eğitimde sorgulayan ve ahlaki başta olmak üzere olaylara her açıdan bakabilen bireylere ihtiyaç vardır ki bunun oluşabilmesi için sadece müfredatlar yeterli olmamakta ve eğitimle ilişkisi olan kuruluşların yani stk'larında eğitimle işbirliği içerisinde olması ve el birliğiyle eğitimde hedeflenen amaçların gerçekleştirilmesi için daha iyi yakalanmaya çalışılmalıdır. Bir yönden devlete bağımlı ancak diğer yönden de devletten bağımsız olarak çalışan sivil toplum kuruluşlarının ahlaki değer eğitiminin kazandırmasında önemli görevleri vardır ve sivil toplum kuruluşları ahlaki değer eğitiminin kazandırılması için etkin bir şekilde

eğitim sürecine dahil edilmelidir. Sivil toplum kuruluşlarının eğitim sürecinde aktif olarak yer alması için bahsedilen sorunların ortadan kaldırılması gerekmektedir.

2.9. İlgili Araştırma ve Yayınlar

Bacanlı (1999), "üniversite öğrencilerinin değer tercihleri" adlı araştırmasında; öğrencilerin araç ve amaç değerlerini belirlemeye çalışmıştır. Araç değerlerle ilgili ilk beş değer; sağlıklı olmak, kendi amaçlarını seçmek, başarılı olmak, dürüstlük ve bağımsızlık şeklinde sıralanmaktadır. Amaç değerler ise; iç huzur, anlamlı bir yaşam, gerçek dostluk, aile güvenliği ve sosyal adalet şeklindedir. Öğrencilerin bireysel değerlere toplumsal değerlerden daha fazla önem verdikleri görülmektedir.

Dılmaç (1999), "ilköğretim öğrencilerine insani değerler eğitimi verilmesi ve ahlaki olgunluk ölçeği ile eğitimin sınanması" adlı tezinde; ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerine insani değerler eğitimi vermek ve ahlaki olgunluk ölçeği ile bu programın etkililiği sınanmaya çalışılmıştır. İnsani değerler eğitim programını Türk kültürüne uyarlama çalışmaları yapılmış ve bir ahlaki olgunluk ölçeği geliştirilmiştir.

Ercan (2001), "ilköğretim sosyal bilgiler programında ulusal ve evrensel değerler" adlı yüksek lisans tezinde; ilköğretim ders kitaplarının ve ilköğretim sosyal bilgiler programının ulusal ve evrensel değerler kategorileri açısından nasıl görüldüğünü araştırmıştır. İlköğretim sosyal bilgiler programında evrensel ve ulusal değer kategorilerinin daha dengeli dağıldığı görülmüştür.

Akbaş (2004), "ilköğretim okulları 8.sınıf öğrencilerinin, ilköğretim okulları genel hedeflerinde belirtilen değerlere ulaşma düzeyleri" adlı tezinde; belirtilen değerlere ulaşıp ulaşılmadığını öğrenci ve öğretmen görüşlerine göre değerlendirmiş ve öğretmenlerin değer eğitimi konusundaki görüşlerini almıştır. Çalışmada; cinsiyetin, sosyo-ekonomik düzeylerin, değerlere ulaşma düzeyinde farklılıklara neden olduğu ortaya konulmuştur.

Sezgin (2006), "ilköğretim okulu öğretmenlerinin bireysel ve örgütsel değerlerinin uyumu" isimli çalışmasında; ilköğretim okullarında görevli öğretmenlerin bireysel ve örgütsel değerlerin uyumuna ilişkin algılarını çeşitli değişkenler açısından incelenmiş ve okulda birey-örgüt değer uyumuna yönelik bazı çıkarımlar sunulmuştur. Araştırmaya katılan öğretmenlerin bireysel ve örgütsel

değerlere ilişkin algıları arasında pozitif yönde, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Koç (2007), "ilköğretim 7.sınıflarda okutulan vatandaşlık ve insan hakları eğitimi dersinde öğrenciye kazandırılması amaçlanan evrensel değerlere ilişkin tutumlar üzerinde öğretim sürecinin etkisi" adlı tezinde; evrensel değerlere ilişkin tutumların öğrenciye kazandırılmasında öğretim sürecinin etkileri araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğretim sürecinin evrensel değerlere ilişkin tutumlar üzerinde etkili olduğu görülmektedir.

Tokdemir (2007), "tarih öğretmenlerinin değerler ve değer eğitimi hakkındaki görüşleri" adlı araştırmasında; orta öğretim kurumlarında görev yapan tarih öğretmenlerinin değerler ve değer eğitimi hakkındaki bilgi ve görüşlerini, tarih derslerinde değer eğitiminde ne tür yöntemler kullandıklarını, hangi problemlerle karşılaştıklarını ve değer eğitimi ile ilgili beklentilerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmada ulaşılan bulgulara göre tarih öğretmenlerinin değerler ve değer eğitimi konusunda olumlu bir tutum içinde oldukları fakat değerler ve değer eğitimi konusunda nitelikli bir eğitim almadıklarından hem kavramsal açıdan hem de uygulama açısından gerekli bilgilere sahip olmadıkları ve değer eğitiminde çeşitli problemlerle karşılaştıkları sonucuna varılmıştır.

İşcan (2007), "ilköğretim düzeyinde değerler eğitimi programının etkililiği" adlı çalışmasında; ilköğretim düzeyinde, evrensellik ve iyilikseverlik değerlerini kazandırmaya yönelik hazırlanan değerler eğitimi programının; öğrencilerin değerlerle ilgili bilişsel davranışlarına, duyuşsal özelliklerine ve değerleri gösterme düzeylerine etkisini saptamaya çalışmıştır. İlköğretim düzeyinde Türkçe, Sosyal Bilgiler, Fen ve Teknoloji dersleriyle bütünleştirilerek uygulanan programda, bu programa katılan öğrencilerin değerlere ilişkin puanları ile söz konusu derslere ait yılsonu notları arasında orta düzeyde ve pozitif yönde ilişki ortaya çıkmıştır.

Keskin (2008), "Türkiye' de sosyal bilgiler öğretim programlarında değerler eğitimi: tarihsel gelişim, 1998 ve 2004 programlarının etkililiğinin araştırılması" adlı çalışmada; Türkiye' de sosyal bilgiler öğretim programlarında değerler eğitiminin tarihsel gelişiminin ve yayınlanan son iki program esas alınarak bugünkü durumunun ortaya konulması amaçlanmıştır. Sosyal bilgiler öğretim programlarında doğrudan veya dolaylı, az ya da çok değerlere yer verildiği tespit edilmiştir.

Can (2008), "dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşleri" adlı çalışmada; birey akıllı bir canlı olması nedeniyle akademik olarak başarılı olabileceğini fakat bu alanda başarılı olması sosyal yaşamında da başarılı olacağı anlamına gelmediğine dikkat çekmiştir. Bireyin yaşamını sağlıklı bir şekilde sürdürmesi ve sosyal ilişkilerinde sorun yaşamaması için karşılaştığı problemleri nasıl çözeceğinin ona öğretilmesi gerektiğini savunmuş ve bu noktada eğitimin önemini büyüklüğünü vurgulamıştır.

Dilmaç, Bozgeyikli ve Çıkkılı (2008), "öğretmen adaylarının değer algılarının farklı değişkenler açısından incelenmesi" adlı çalışmada; değerlerin insana özgü olanakları, insanı insan yapan ve diğer canlılardan ayıran olanakları başka bir deyişle insana özgü bütün etkinlikleri, insanî etkinlikler olarak amaçlarına uygun tarzda gerçekleştirebilecek duruma gelmelerine yardımcı olduğunu vurgulamıştır.

Baydar (2009), "ilköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler programında belirlenen değerlerin kazanım düzeyleri ve bu süreçte yaşanan sorunların değerlendirilmesi" adlı araştırmasında; ilköğretim beşinci sınıf Sosyal Bilgiler programında yer alan değerlerin (adil olma, sorumluluk, dayanışma ve tarihsel mirasa duyarlılık) eğitimine yer vermiştir. Öğrencilerin değer kazanımı Kohlberg'in ahlaki gelişim kuramına göre genel olarak olması gereken düzeydedir. Ancak yüksek öğrenimi tamamlamış ailelerin çocukları değer kazanımında öğrenim düzeyi düşük velileri olan öğrencilere göre daha başarılı oldukları belirlenmiştir.

Dilmaç, Deniz ve Deniz (2009), "üniversite öğrencilerinin öz anlayışları ile değer tercihlerinin incelenmesi" adlı araştırmasında da eğitimde duyuşsal boyutun ihmal edilmesi, insanların sahip oldukları önemli potansiyellerini kullanamamalarını beraberinde getireceğini söylemiştir. Duygular, tercihler, sevinçler, inançlar, beklentiler, tutumlar, takdir duyguları, değerler, ahlak ve etik değerler vb. öğelerden oluşan duyuşsal boyutun hem bireysel hem de toplumsal yaşam için vazgeçilmez olduğunu savunmuştur.

Çengelci (2010), "ilköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde değerler eğitiminin gerçekleştirilmesine ilişkin bir durum çalışması" adlı araştırmasında; değer eğitiminin ailede başlayıp aile, toplum ve eğitim kurumlarını kapsayan çok boyutlu bir süreç olduğunu ortaya koymuştur. Değerler eğitiminde ilköğretimin,

ilköğretim düzeyinde dersler içinde de sosyal bilgiler dersinin çok önemli bir yere sahip olduğunu sonucuna varmıştır.

Aydın (2013), "ilköğretim 4, 5 ve 6.sınıf öğrencilerinin cinsiyetler açısından sahip oldukları değerlerin incelenmesi" adlı araştırmasında; İlköğretim 4, 5 ve 6. Sınıf öğrencilerinin cinsiyetler açısından sahip oldukları değerler ile cinsiyet değişkeni, yaş değişkeni ve sınıf değişkeni arasında ilişkilerin olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırma dört bölüm altında yürütülmüştür. Birinci bölümde değer kavramı ve ilişkili olduğu kavramlar incelenmiştir. İkinci bölümde ahlaki gelişim teorileri irdelenmiştir. Üçüncü bölümde değerlerin kazanılmasında toplumsal kurumların yeri üzerinde durulmuştur. Dördüncü bölüm de ise ilköğretim 4, 5 ve 6. sınıf öğrencilerinin cinsiyetleri ile temel ve aracı değerleri arasındaki ilişki uygulamalı bir çalışma ile irdelenmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Yapılan araştırmada nitel araştırma yaklaşımı modellerinden olan saha taraması modeli kullanılmıştır.

Saha araştırmaları, gerçek hayatın içinde yer almaktadır. Sosyal bilimlerde bir grup, bir şirket, bir köy, bir şehir veya bütün bir toplum alan olarak kabul edilebilir. Alan araştırması, tarama yöntemi, saha araştırması veya survey kavramları altında açıklanmaktadır. Buna betimsel araştırmada denir. Alan araştırmaları insanların her hangi bir konudaki görüşlerini ve değerlendirmelerini içerir (Arslanoğlu, 2014).

Tarama modeli, geçmişte ya da o anda varolan bir durumu varolduğu şekliyle betimleyen, tanımlamayı amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan her neyse onları değiştirme ve etkileme çabası yoktur bu modelde (Karasar, 1984:79).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye’de eğitimle ilgili faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları, örneklemini ise görüşme fırsatı bulunabilen sekiz adet sivil toplum örgütü oluşturmaktadır. Araştırma ilköğretim 6., 7. ve 8. sınıf sosyal bilgiler ders kapsamında yer alan değerlerle sınırlıdır. Araştırma kapsamında, Gaziantep’te bulunan Gaziantep Eğitim Yöneticileri Derneği, Aktif Eğitimciler Sendikası, Eğitim Sen; İstanbul’da bulunan Türkiye Özel Okullar Birliği Derneği, Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı, Türkiye Milli Kültür Vakfı; Ankara’ da bulunan Eğitim Bir-Sen, Türk Eğitim Vakfı olmak üzere toplam sekiz STK ile görüşülmüştür.

3.3. Veri Toplama Aracının Hazırlanması ve Geliştirilmesi Süreci

Bu araştırmada, araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış “görüşme formu” (EK-1) veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

Görüşme Formu hazırlanması:

Görüşme formu hazırlanmadan önce konu ile ilgili yapılan literatüre taraması sonucu elde edilen bilgilere göre sorular hazırlanmış ve aşağıda açıklandığı şekilde

tasnif edilmiştir. Görüşme formunun birinci bölümünde yer alan demografik özelliklerle ilgili 9 soru (cinsiyet, yaş, medeni durum, çocuk sayısı, öğrenim durumu, mesleği, yaptığı iş, gelir durumu), ikinci bölümünde; sivil toplum kuruluşunun genel yapısıyla ilgili 10 soru (sivil toplum kuruluşunda kimlerin görev yaptığı, çalışanların statüleri, üye sayısı, üye olma şartları, gelir kaynakları, kuruluşun yurt içinde ya da yurt dışında birlikte çalıştığı kuruluşlar, kuruluşun faaliyetleri, amaçları, gelecekte yapılması planlanan çalışmalar, en sık karşılaşılan sorunlar), üçüncü bölümde ise; sivil toplum kuruluşunda ahlaki değerlerin eğitime yönelik yapılan ve yapılacak çalışmalarla ilgili 10 soru yer almaktadır. (Eğitim sürecinde değerler eğitiminin gerekliliği, Değer eğitiminin kazandırılmasında okulların öneminin ne olduğu, Kuruluşun ahlaki değer eğitime yönelik düzenlediği etkinlikler, kuruluşun ahlaki değer eğitime yönelik düzenleyeceği etkinlikler, ahlaki değer eğitime yönelik düzenlenen etkinlikleri hangi araç ya da araçlarla duyurdukları, düzenleyecekleri etkinliklerde herhangi bir kamu örgütü ya da sivil toplum örgütü ile işbirliği içinde olup olmadıkları eğer bir işbirliği söz konusuysa bu işbirliğinin hangi boyut ya da aşamada olduğu, düzenlenen etkinliklerde katılacak olan eğitimcileri nasıl seçtikleri ve eğitimcilerle herhangi bir eğitimin verilip verilmediği, ahlaki değer eğitime yönelik düzenlenen etkinliklerde hangi materyallerin kullanıldığı, kuruluştaki sağlanan eğitim etkinliklerinin değerlendirilmesini yapıp yapmadıkları, yapıyorlarsa nasıl yaptıkları, ahlaki değer eğitimi için yürütülen etkinlikler sırasında yaşanan zorlukların neler olduğu). Hazırlanan görüşme formu ile ilgili olarak üç eğitim bilimlileri uzmanının görüşüne başvurulmuş ve bu görüşme doğrultusunda forma son şekli verilmiştir.

3.4.Verilerin Toplanması

Bu araştırmanın verilerinin toplanmasında aşağıdaki aşamalar izlenmiştir:

- _Konuyla ilgili literatür taraması
- _Araştırmanın evren ve örneklem seçimi
- _Veri toplama araçlarının hazırlanması
- _Araştırmada kullanılacak görüşme formunun ön çalışmasının yapılması

_Araştırma için, hazırlanan görüşme formu ile ahlaki değerlerin eğitimine yönelik İstanbul, Ankara ve Gaziantep illerinde faaliyet gösteren seçili sivil toplum örgütleri ile görüşme yapılması.

3.5.Verilerin Analizi

Nitel verilerin analizi konusunda literatür farklı kavramlar ve yaklaşımlar ortaya koymaktadır. Yapılan analizin derinliğine göre veri analizini iki grupta incelemek mümkündür: Betimsel analiz ve içerik analizi. Betimsel analiz, içerik analizine göre daha yüzeyseldir ve daha çok araştırmanın kavramsal yapısının önceden açık biçimde belirlendiği araştırmalarda kullanılır. İçerik analizi, toplanan verilerin derinlemesine analiz edilmesini gerektirir ve önceden belirgin olmayan temaların ve boyutların ortaya çıkarılmasına olanak tanır. (Yıldırım ve Şimşek, 2000). Önceden belirgin olan temalar üzerinden araştırma yapıldığı düşünülerek çalışmada betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel analiz dört aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk olarak araştırma alt problemleri ile betimsel analiz için bir çerçeve oluşturulmuştur. İkinci olarak dört alt probleme göre veriler tasnif edilerek işlenmiştir. Üçüncü olarak bulgular tanımlanmıştır. Dördüncü aşamada ise bulgular yorumlanmıştır.

Veri analizinde Sıkula (1977)'nin görüşme hakkında yapılan araştırmaları tarayarak ulaştığı aşağıda verilen sonuçlar da dikkate alınmıştır.

- Görüşme yapılandırılmamışsa değerlendiriciler arası güvenilirlik çok düşük olmaktadır.
- Eğer görüşme yapılandırılmışsa değerlendiriciler arası güvenilirlik doyurucu olmaktadır.
- Bir görüşmenin güvenilir olduğunun ispatlanması, onun geçerliğini kanıtlayamaz.
- Tutumlar ve yanlılıklar, değerlendirmeyi etkilemektedir.
- Yapılandırılmamış bir görüşmenin başlarında görüşmeciler kararlarını vermektedir.
- Yapılandırılmamış bir görüşme anında, görüşmeciler genelde araştırmacılardan daha çok konuşmaktadırlar (Akt: Balcı, 2005: 165).

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmada görüşülen sivil toplum kuruluşlarından elde edilen bulgular bu bölümde yer almaktadır. Bu bölümde Gaziantep'te bulunan Gaziantep Eğitim Yöneticileri Derneği (EK-2), Aktif Eğitimciler Sendikası (EK-4), (Eğitim Sen (EK-7); İstanbul'da bulunan Türkiye Özel Okullar Birliği Derneği (EK-3), Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı (EK-5), Türkiye Milli Kültür Vakfı (EK-9); Ankara'da bulunan Eğitim Bir-Sen (EK-6), Türk eğitim vakfı (EK-8) ile yapılan görüşmelerden elde edilen veriler alt problem başlıkları altında işlenmiş ve bulgular tanımlanmıştır.

4.1. Birinci alt problem:

Araştırmamızın birinci alt problemi “Eğitim süreci içerisinde değerler eğitimi gerekli midir?” soru cümlesinden oluşmaktadır.

Görüşme formları bu soru çerçevesinde incelendiğinde, Gaziantep Eğitim Yöneticileri Derneği temsilcisi “ *Elbette gereklidir. İnsanın kalıtımsal olarak genler vasıtasıyla doğuştan getirdiği özellikler dışında tüm öğrenmeleri sonradan gerçekleşir. Bu nazari itibarla bireylere değerler eğitimi verilerek donanımlı ve kaliteli bir vatandaş elde edilmesi ancak eğitimde değer eğitiminin verilmesi ile mümkün olur.*” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Türkiye Özel Okullar Birliği derneği temsilcisi “ *değerler sadece eğitim sürecinde değil toplumun her alanında gereklidir ve özellikle eğitim sürecinde ise değerler vazgeçilmez rol oynamaktadır.*” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Aktif Eğitimciler Sendikası temsilcisi “ *değer eğitimi toplumun temel dinamiklerinin oluşumu açısından önemli bir yere sahiptir. Bir süreç yönetimi olan eğitimin değerler eğitimiyle taçlandırılması toplumu oluşturan bireylerin birbirini sevgi, saygı çerçevesinde kucaklamasına imkân sağlar. Eğer huzurlu bir toplum arzu ediliyorsa eğitimde değerler eğitimi mutlaka olmalıdır.*” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. TEGV temsilcisi” *Evet gereklidir, bir sivil toplum kuruluşu olarak biz hem misyonumuz hem de evrensel değerlere atfettiğimiz önem doğrultusunda değer eğitimi önemsiyoruz.*” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Eğitim Bir-Sen temsilcisi “*evet gereklidir.*” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Eğitim Sen temsilcisi “*Alt yapısı olmayan ve belli bir değer yapısına sahip olmayan toplumlarda kaliteli bir eğitim anlayışından bahsedilemez o yüzden eğitim sürecinde değerler eğitimi verilmesi gereklidir.*” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Türk Eğitim

Vakfi temsilcisi “ *değer eğitimi her zaman her yerde gereklidir.*” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Türkiye Milli Kültür Vakfı temsilcisi ‘ ‘*değerler eğitimi kısmi de olsa gereklidir*’ ’ şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

Literatürde bu bakış açısını destekleyen görüşlerde mevcuttur.

Sosyal bir varlık olan insanın toplum ile uyumu ve bireylerin günlük yaşamlarındaki performanslarında doğrudan ya da dolaylı olarak etkili olmaktadır. Toplumun üyesi olan insanlar bu değerlere kendi çabaları ile sahip olamazlar. Bundan dolayı öğrenim çağındaki her bireyin uygun ahlaki kararlar ve davranışlar sergilemesine yardımcı olacak değerler ve becerilerle donatılması eğitim programlarının temel hedefleri arasında yer almalıdır (Ekşi, 2003).

Bridge (2003), modern toplum bilim ve yaratıcılık konusunda gelişmeler sağlamış bu doğrultuda nesilleri yetiştirmiş olsa da değerler alanının daralması bireysel ve toplumsal açıdan pek çok sorunu ortaya çıkarmıştır. Birçok çalışmada; boşanma oranlarının artması, uyuşturucu madde bağımlılarının çoğalması, insanların yalnızlaşması, güvenlik sorunlarının artması gibi problemlerin arttığı ortaya çıkarılmaktadır. Bu problemlerin kaynağında değerlerin silikleşmesi ve bireylerin değerlerden uzaklaşması vardır. Bu problemleri çözenin yolu da değer eğitiminden geçmektedir. Düzenli ve sağlıklı bir yaşam için çocukluktan başlayarak bireylere değer eğitimi verilmelidir (Akt. Tokdemir, 2007:31). Yukarıda verilen istatistikî değerlerden de anlaşıldığı üzere toplumumuzdaki ahlaki yozlaşma ciddi oranda artarak devam etmektedir. Buna sebep olan birçok faktör bulunmakla beraber en önemli faktör bireylere yeterli değer eğitiminin verilememiş olmasından kaynaklanmaktadır. Çocukta belli değerlerin karakter haline getirilmesinde elbetteki sadece ailenin değil okulların da büyük oranda etkisi vardır. Değerlerin öğretilmeye ilk başladığı yer ailedir fakat zamanla aile bu önemli vazifeyi büyük oranda okullara devreder ve artık okullar çocuk üzerinde daha etkili ve kalıcı olmaya başlar.

4.2. İkinci alt problem:

Araştırmamızın ikinci alt problemi “Eğitim sürecinde değerlerin kazandırılmasında okulların önemi nedir?” soru cümlesinden oluşmaktadır.

Görüşme formları bu soru çerçevesinde incelendiğinde, Gaziantep Eğitim Yöneticileri Derneği temsilcisi “ *değerler eğitiminde okulun önemi büyüktür. Okul eğitim ve öğretimin bir arada yürüdüğü bir platformdur. Değerler kalıtsal*

olmadığından birey, aile eve çevresinde gördüğü değerleri, okul ortamında öğrenip bunu hayatına tatbik edebilir.” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Türkiye Özel Okullar Birliği Derneği temsilcisi” değer toplumun olmazsa olmaz unsurlarındandır, derneğimiz üye olan okullara dahi uymaları gereken belli etik kurallar belirlemektedir aradaki iletişimin rahat sağlanması adına, değerlerin kazandırılmasında ise okullar en önemli yere sahiptirler.” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Aktif Eğitimciler Sendikası temsilcisi “Aile ortamının dışında öğrencilerimizin en çok bulunduğu yer okuldur. Pek çoğumuz çocuklarımıza öğretmemiz gereken durumları ancak yanlış bir durum gördüğümüzde müdahale yolu ile öğretmeye çalışırız, çoğu zaman önceden öğretmeye vakit veya fırsat bulamayız oysaki okullarımızda planlı ve programlı bir şekilde değer eğitimine yer verilmesi değer sahibi bir neslin yetişmesini sağlar.” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. TEGV temsilcisi "Çocukların 5-6 yaşlarında okulla buluştuklarını düşünürsek, elbette örgün eğitim özellikle de temel eğitim; çocukların karakter gelişiminde, kendini gerçekleştirebilen bireyler, aynı zamanda yaşadığı topluma ve dünyaya karşı sosyal sorumluluk duygusu besleyen yurttaşlar yetiştirmelerinde en etkili role sahiptir.” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Eğitim Bir-Sen temsilcisi “Yeni nesillere kültürümüzün ve manevi değerlerimizin aktarılması gerekir. Geçmişini ve değerlerini bilmeyen, geleceğe emin adımlarla ilerleyemez o yüzden bu konuda okullarımız kilit rol oynamaktadır” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Eğitim Sen temsilcisi “değerlerin kazandırılmasında okulun önemi büyüktür fakat okullar devletin gözünde ne kadar önemli ise değerlerin öğrencilere kavratılması da okadar kolay olur.” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Türk Eğitim Vakfı temsilcisi “okullar eğitimin içinde değer eğitimi içinde önemli bir unsurdur.” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Türkiye Milli Kültür Vakfı temsilcisi "okullardan çok eğitim sistemi önemlidir." şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

Eğitim belli bir toplumun değerlerini bireye aktarmada önemli bir rol oynar. Eğitim eski değerlerle küreselleşme sonucu ortaya çıkan yeni değerleri büyük bir uyum içinde yeni nesillere aktarmalıdır. Çocuklar okulda egemen olan kültürün önem verdiği değerleri, normları, tutumları öğrenmektedir. Eğer okul kültürünün önemseydiği değerler, bütün bir toplumun önemseydiği değerlere paralel ise,

öğrencilerin bu öğeleri öğrenmeleri daha kolay olacak ve değer çatışmalarını daha az yaşamalarını sağlayacaktır (Sarı, 2007).

Eğitim kurumlarında asıl hedefi sadece bilişsel bir yapılanma sağlamak olmayan, öğrencinin kişisel gelişimini hedef alan öğretmenlerin varlığı çok önemlidir. Öğretmen öğrencilerine sosyal birlikteliğin amaçlarını, toplumda kabul gören ve görmeyen davranışları gösterecek ve öğrenciyi olumlu gelişimi için destekleyecektir. Bu bağlamda öğretmenin varlığı yörüngesini arayan bir gezegen gibi enerji dolu ama hedefsiz dolaşan öğrenciyi rahatlamaktır. Freud'cu kuramın üçlü benlik modeli incelendiğinde; benliğin tamamını topluma benzettiğimizde öğretmen egoya etki tesiri olan bir süper ego gibi davranmaktadır (Sayar ve Aysun, 2011:10).

Ancak, böylesine önemli bir görevi sadece okullardan bekleyip gerek aile, gerek devlet, gerekse sivil toplum desteğinin yeterli düzeyde sağlanamaması bu durumu teorik olmaktan daha öteye taşıyamaz değerler bir toplumun mirasıdır toplumu var eden dinamiklerin başında gelir ve böylesine önemli bir görevin üstlenmesini sadece okullardan beklemek yanlış ve yetersiz olmaktan öteye gidemez.

4.3.Üçüncü alt problem:

Araştırmamızın üçüncü alt problemi “ sivil toplum kuruluşlarının çalışmaları esnasında karşılaştıkları sorunlar nelerdir?” soru cümlesinden oluşmaktadır.

Görüşme formları bu soru çerçevesinde incelendiğinde, Gaziantep Eğitim Yöneticileri Derneği Temsilcisi “*Maddi kaynak yetersizliği*” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Türkiye Özel Okullar Birliği Derneği temsilcisi “*Milli Eğitim Bakanlığı'nın özel okulculuk sektörünün eğitim alanında yapılabilecek her türlü hareketini izne bağlayarak sistemi kilitlemesi, Maliye Bakanlığının gelişmiş ülkelerdeki uygulamalara kapalı olması nedeni ile ülkemizde özel okulculuk sektörünün gelişmemesi. Derneğimiz, özel okullar derneği olup üyeleri özel okul sahipleridir. Bu kişilere yönelik ahlaki değer eğitimleri, mesleki etik eğitimleri ile birlikte yapılmaktaydı. Ancak Rekabet Kurumunun anlamsız uygulamaları nedeni ile mesleki etik eğitimi uygulanamayacak hale gelmiş ve bırakılmıştır. Artık sadece etik dışı davranışların disiplin kurulumuza sevki yoluyla yaptırım ve dolaylı eğitim uygulanabilmektedir.*” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Aktif Eğitimciler Sendikası “*önemli her hangi bir problemle karşılaşılmamaktadır. STK' ların yaşadıkları genel problemler.*” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı

temsilcisi “*Genel itibari ile birçok sivil toplum örgütünde olduğu gibi maddi yetersizlikler vb. problemler.*” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Eğitim Bir-Sen temsilcisi “*Eğitim sendikasının işçi ve diğer sendikalarla karıştırılması, Türkiye’nin tüm illerine gitmede yaşanan zaman ve ulaşım sorunları, İktidarın eğitimle ilgili aldığı ani kararları anlamaya ve hazırlık yapmaya çalışırken basının ilgi odağı haline gelmek. Ahlaki değerlere duyarlı olduğunu düşündüğümüz öğretmenlerimize motivasyonla ilgili yaşanan zorluklarla karşılaşmaktadır. Değerler eğitiminin popülist mantıkla anlatımı ile daha profesyonel anlatımı arasındaki sınırın belirlenmesinde zaman zaman zorluklar yaşanmaktadır. Seviyeye uygun programcılarının bulunmasında zorluklar yaşanmaktadır.*” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Eğitim Sen Temsilcisi “*Üyelerimizin sosyal, ekonomik, mesleki hak mücadelesini savunurken devletin kolluk güçlerinin baskıları ve engellemeleri, İdare baskısı, idarenin bünyesindeki üyelerine yönelik baskılar ve cezalandırmalar, Yasaların uygulanmaması gibi anti demokratik uygulamalarla karşılaşabiliyor.*” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Türk Eğitim Vakfı temsilcisi “*Bursiyer seçimlerinde objektifliği yakalamak, Bağışçılara sunulan hizmette karşılaşılan sorunlar.*” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Türkiye Milli Kültür Vakfı temsilcisi “*ekonomik sıkıntılar*” şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

4.4. Dördüncü alt problem:

Araştırmamızın dördüncü alt problemi “Sosyal bilgiler dersindeki ahlaki değer eğitiminin kazandırılmasında STK’ların daha önceki dönemlerde üstlendikleri roller nelerdir?” soru cümlesinden oluşmaktadır.

Görüşme formları bu soru çerçevesinde incelendiğinde, Türkiye Özel Okullar Birliği Derneği temsilcisi “*Derneğimiz Türk Milli Eğitimi’nin hedefleri doğrultusunda hizmet veren ve akademik başarılarını sürekli olarak yükseltmeye çalışan özel okulların aynı zamanda birer ticari kuruluş olarak ekonomik yapılarını korumalarına ve birbirleri ile iyi ilişkiler kurmalarına olanak sağlayacak etik kurallar belirlemiş, bu etik kurallar üyelerimiz tarafından da benimsenmiştir. Derneğimize üye olmak isteyen özel okul kurucuları bu özel okullar ilkelerine uymayı taahhüt etmektedir.*” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı temsilcisi “*TEGV’in misyonu; çocukların Cumhuriyetimizin temel ilke ve değerlerine bağlı, akılcı, sağduyulu, özgüven sahibi, düşünen, sorgulayan, kendi iç*

yaratıcılığını harekete geçirebilen, barışçı, farklı düşünce ve inançlara saygılı, insan ilişkilerinde cinsiyet, ırk, din, dil farkı gözetmeyen bireyler olarak yetişmesine katkıda bulunacak eğitim programları ile etkinlikler oluşturmak ve uygulamaktır. Etkinlik noktalarımızda, vakfımızın misyonu ve UNICEF tarafından kabul edilen evrensel değerler temel alınarak değerler eğitimi uygulanmaktadır. Bu kapsamda çocuklarımızla; çevreye saygı, bireysel ve sosyal sorumluluk, farklılıklara saygı, çocuk hakları, gönüllülük, insan hakları ve demokrasi, özgüven, yaratıcılık, barış ve hoşgörü konularında değer etkinlikleri uygulanmaktadır.” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Eğitim Bir-Sen temsilcisi “Eğitime Bakış Dergisi’nin 4. Sayısında *Din Eğitimi ve Öğretimi* (2005), 18 (2010) ve 19. Sayıda (2011) ise değerler eğitimi konuları işlenmiştir. Değerler eğitimiyle ilgili çeşitli üniversitelerden ve STK’lardan gelen davetlerde başkanlık düzeyinde sempozyum, konferans gibi katılımlarda konuşmalar ve bildiriler sunulmaktadır. Milli Eğitim müfredatının toplumun geleceğini oluşturacak medeniyet değerlerimizle uyumlu hale gelmesini sağlamaya çalışmak için sempozyumlar, konferanslar, çalıştaylar düzenler.” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Diğer sivil toplum örgütleri ise değer eğitimine yönelik herhangi bir çalışmalarının olmadığını ifade etmişlerdir.

Sivil toplum kuruluşlarının amaçlarına bakıldığında eğitim ile ilgili faaliyetlerde bulunmak, ülkemizdeki ve dünyadaki gelişmeler ve ihtiyaçlar doğrultusunda ulusal ve evrensel değerlerle donanmış, bilgili, becerili, yaratıcı, üretken, araştırmacı bireylerin yetiştirilmesi, ülkemiz eğitimini ideal seviyeye çıkarmak, cumhuriyetimizin temel ilke ve değerlerine bağlı, akilci, özgüven sahibi, düşünen, sorgulayan, barışçı, farklı düşünce ve inançlara saygılı bireyler olarak yetişmelerine katkıda bulunacak eğitim programları ve etkinlikler hazırlamak, eğitimcilerin daha üst seviyede hayat standardına ulaşmasına yardım etmek, ilmi usullerle seçilmiş kabiliyetli öğrencileri topluma kazandırmak adına eğitimleri devam ettirebilmeleri için imkân sağlamak ve memleket kalkınması, milli birlik beraberlik şuurunun gelişmesi için araştırmalar ve yayınlar yapmaktır. Kuruluşlarının amaçları içerisinde değer eğitimi ve değerlerle ilgili kısımlar bulunmaktadır fakat düzenlenen etkinliklere bakınca bunların çok fazla gerçekleştirilemeyip teoride kaldığını görmekteyiz.

4.5. Beşinci alt problem:

Araştırmamızın besinci alt problemi “Sosyal bilgiler dersindeki ahlaki değer eğitiminin kazandırılması için STK’ ların yürütmeyi düşündükleri planlamalar var mıdır varsa bu planlamalar nelerdir?” soru cümlesinden oluşmaktadır.

Görüşme formları bu soru çerçevesinde incelendiğinde, Türkiye Özel Okullar Birliği Derneği temsilcisi “*Artık sektörsel anlamda değil sadece uzmanlarca öğretmenlere yönelik ahlaki değer eğitimlerine genel eğitim programlarımız içinde yer verilecektir.*” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı temsilcisi “*İlaveten farklı bir plan içerisinde olmamakla beraber önceki faaliyetler olduğu şekliyle devam edecektir.*” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Eğitim Bir-Sen temsilcisi “*Bu konuda farklı kurumlardan gelecek davetlere katılımlar düşünülmektedir. MEB’de disiplin kurulundaki üyeliği nedeniyle görevine devam edecektir. Gerektiğinde konuyla ilgili sempozyum, seminer gibi programlar yapılacaktır. Yeni müfredat yazılımı için çalıştaylar düzenlemek.*” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Eğitim Sen temsilcisi “*Yapılan faaliyetlerde değerlere yer yer değinilecektir.*” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Diğer sivil toplum örgütleri ise bu konuda bir plan içerisinde olmadıklarını ifade etmişlerdir.

Sivil toplum kuruluşları, verilen yanıtlardan anlaşıldığı üzere değer eğitimine yönelik bugüne kadar ciddi bir çalışma içerisinde olmamış hatta bazı sivil toplum kuruluşları değer eğitimi ile ilgili hiç bir çalışma yapmamıştır. İleriye yönelik ise değer eğitimi ile alakalı kayda değer her hangi bir planlama içerisinde olmadıklarını görmekteyiz ve bazı sivil toplum kuruluşları ise bu konu ile ilgili hiç bir planlarının olmadığını belirtmiştir. Yapılan görüşmeler esnasında değer eğitimi ile alakalı en fazla çalışmayı Eğitim Bir-Sen yapmıştır fakat konunun önemine baktığımız zaman bunun da yüzeysel olduğu ve yetersiz kaldığı anlaşılmaktadır.

BÖLÜM V

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Birinci alt problem için elde edilen sonuç: Görüşme yapılan bütün sivil toplum örgütleri eğitim sürecinde değerler eğitiminin ne derece gerekli olduğunu ifade etmiştir. Diğer bir ifade ile sivil toplum örgütleri değer eğitiminin eğitimde çok önemli olduğunun bilincindedir.

İkinci alt problem için elde edilen sonuç: Sivil toplum örgütleri değer eğitimi ile ilgili okulun ne derece önemli olduğu konusunda aynı noktada buluşmaktadırlar. Değerler eğitiminin bir toplum için çok önemli olduğunu vurgulayarak bunun en iyi okullarda öğretilbileceğine vurgu yapmışlardır.

Üçüncü alt problem için elde edilen sonuç: Sivil toplum kuruluşları yapmış oldukları çalışmalar esnasında yaşamış oldukları birçok sorundan bahsetmişlerdir. Bu sorunlar giderildiği ölçüde stk' larda verim artışı gerçekleşeceğinden ileriye dönük daha kapsamlı planlama yapabilir ve daha önemli olan konulara eğilebilirler. Ancak bu sorunlar devam ettiği müddetçe yapılan şeyler hep eksik, yetersiz kalmaya devam edecektir.

Dördüncü alt problem için elde edilen sonuç: Sivil toplum kuruluşları'nın değer eğitimi konusunda önceki dönemlerde üstlendikleri rollere baktığımızda, kuruluşlar ilk iki problemde vermiş oldukları cevaplarda değer eğitiminin eğitimde önemli olduğunu ve okulların bu amaç için nasıl önemli bir yer olduğu konusunda aynı fikirde olmalarına rağmen, yapılan faaliyetlerde şimdiye kadar yeterli herhangi bir çalışma içerisinde olmamışlar hatta bazı sivil toplum örgütleri ise bu konuda herhangi çalışmalarının hiç olmadığını ifade etmişlerdir.

Beşinci alt problem için elde edilen sonuç: Bazı sivil toplum kuruluşları değer eğitiminde üstlenebilecekleri rollerle ilgili farklı sebeplerden dolayı her hangi bir planlarının olmadığını, diğer sivil toplum örgütleri ise yeterli olmamakla beraber gelecekteki planlamalarda değer eğitime yer vereceklerini belirtmişlerdir. Bugüne kadar değer eğitime ciddi bir eğilim olmamıştır fakat bundan sonrası içinde aynı şeyleri söylememeli ve ciddi boyutta planlamalar yapılmalıdır. Değer eğitimi ile

ilgili hedeflere istenen düzeyde ulaşılmadan geçen her gün toplumun zararına kabul edilmelidir.

Toplumumuzun ahlaki değerlerle donatılmış bireylere her zamankinden daha fazla ihtiyacı vardır, çünkü 21.yy. baş döndüren teknolojik gelişmelerin yanında, inanılmaz derecede ahlaki dejenerasyona yol açmıştır. Nitekim günümüz toplumunda şiddet, iletişimsizlik, kriminal suçlar, kadın ve çocuk istismarı, çalışma hayatındaki çarpıklıklar ve bunun gibi olumsuz durumlar gözle görülür derecede artmıştır. Bu çarpıklıkların ortadan kaldırılması için en büyük görev eğitim camiasına düşmektedir. Bu bireyleri ıslah etmek için güçlü bir ahlaki eğitime ve moral eğitime ihtiyacımız vardır, ayrıca bu eğitim müfredatını uygulayabilmek için güçlü ahlaka ve etik değerlere sahip öğretmenlere ve eğitim sistemine ihtiyaç vardır işte bu iki dinamiğin oluşturulması ve birbiriyle uyumlu bir şekilde çalışabilmesi için güçlü bir sivil toplum desteği gerekmektedir. Okulların ve öğretmenlerin ahlak eğitimindeki rolü asla küçümsenmemelidir. Çocuk ilk eğitimini ailede alır, fakat ailede alamadığı bazı davranışlara okulda sahip olur ve böylece topluma faydalı bir birey halini alır fakat çocuğun ailede alamadığı terbiye okul ve öğretmenler tarafından kazandırılmaz ise topluma ve kendisine zarar verebilecek bireyler yetişir ve ahlaki temel olarak sağlam olmayan bir nesil ortaya çıkar. Ahlaki doğrular çocuklarımızın zihinlerine sevgiyle kazınmalı başkaları için yapmak değil de bu doğruları özümseyebilmeleri ve karakterin bir parçası haline getirebilmeleri sağlanmalıdır. Ahlaki temeli iyi olmayan bir toplum oluşabilecek her türlü bozulmalara açıktır ve zaman içerisinde kendi kendini tüketmeye başlayacaktır.

5.2. Öneriler

Bu çalışma ile ulaşılan sonuçlar çerçevesinde aşağıdaki öneriler yapılmıştır:

1. Değerler eğitimi konusunda bugüne kadar yapılan araştırmalar yeterli değildir. Konu ile ilgili farklı değişkenler açısından daha ayrıntılı araştırmaların yapılması;

2. Değer eğitimi ile ilgili evrensel ölçütleri yakalamak amacıyla sivil toplum kuruluşlarının uluslararası boyutta sürekli uluslararası kuruluşlarla işbirliği içinde olmaları ve ortak çalışmalar yapmaları;

3. Değer eğitimi toplumun tüm kesinlerini ilgilendiren bir konu olduğu için en az okullar kadar, sivil toplum kuruluşlarının da vizyonlarını bu yönde yeniden düzenlemeleri;

4. Değerlerin kazandırılmasında en önemli yeri olan aile bireylerinin konu ve değerler eğitimindeki rolleri hakkında eğitilmeleri;

5. Değerler eğitimi konusunda çalışmalara öncelik veren sivil toplum kuruluşlarına maddi bazı destek ve kolaylıkların sağlanması;

6. Değerler eğitiminin sadece dini yada ahlaki değerler olarak algılanmasını önlemek için değerler eğitiminin, tüm değerleri kapsayan eğitim programları çerçevesinde verilmesi;

7. Sivil toplum örgütlerinin değerlendirme kriterleri içine “değer eğitimi ile ilgili çalışmalar” kriterinin eklenmesi;

8. Kitle iletişim araçlarının bu alandaki önemi göz önünde bulundurularak, değerleri kazandırmak amaçlı yapılacak programlara pozitif ayrıcalıklar yapılması önerilebilir.

Kaynakça

Akbaba, S. (2001). Farklı Öğretim Kademelerinde Okutulan Masalların Kohlberg'in Moral Gelişim Evreleri Açısından İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 26, (121), 42.

Akbaş, O. (2004). Türk Milli Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının İlköğretim İkinci Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.

Akbaş, O. (2008). Değer Eğitimi Akımlarına Genel Bir Bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6 (16) 9-27.

Arslanoğlu, İ. (2014). Sosyal Bilimlerde Metod ve Araştırma Teknikleri. w3.gazi.edu.tr. Erişim Tarihi: 25.01.2014.

Atar, Y. (1997). Demokratik Sistemde Sivil Toplum Fonksiyonu ve Sivil Toplum Devlet Düalizmi. *Yeni Türkiye Dergisi*, 18 (Kasım-Aralık).

Ateş, T. (1991). *Sivil Toplum ve Değerleri*. İstanbul: Tüses Yayınları.

Atkinson, H. (1997). *Ministry With Youth in Crisis*. Alabama: Religious Education Press.

Aydın, B. (2013). *Çocuk ve Ergen Psikolojisi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım

Bacanlı, H. (1999). Üniversite Öğrencilerinin Değer Tercihleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 20, 597-610.

Balcı, A. (2005). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler*. (5.baskı), Ankara; Pegem Yayıncılık.116

Ballar, S. (1996). *Türk Dernekler Hukuku*, (3. Basım). İstanbul: Beta yayınları.

Baydar, P. (2009). İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Belirlenen Değerlerin Kazanım Düzeyleri ve Bu Süreçte Yaşanılan Sorunların Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Baymur, F. (1994). *Genel Psikoloji*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Bilgin, N. (1995). *Sosyal Psikolojide Yöntem ve Pratik Çalışmalar*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Bilgin, B. (1998). *Eğitim Bilimi ve Din Eğitimi*. Ankara: Gün Yayıncılık.

Can, Ö. (2008). Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitimi Uygulamalarına İlişkin Görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Çaha, Ö. (2000). *Aşkın Devletten Sivil Topluma*. İstanbul: Gendaş Yayınları.

Çamdibi, H. M. (1983). *Şahsiyet Terbiyesi ve Gazâli*. İstanbul: Han Neşriyat.

Çengelci, T. (2010). İlköğretim 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitiminin Gerçekleştirilmesine İlişkin Bir Durum Çalışması. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniv. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Çileli, M. (1986). *Ahlak Psikolojisi ve Eğitimi*. Ankara: Ve Yayınları.

Demircioğlu, İ. H. ve Tokdemir, M. A. (2008). Değerlerin Oluşturulma Sürecinde Tarih Eğitimi: Amaç, İşlev ve İçerik, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6,(15), 69-88.

Dilmaç, B. (2002). *İnsanca Değerler Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Dilmaç, B. (1999). İlköğretim Öğrencilerine İnsani Değerler Eğitimi Verilmesi ve Ahlaki Olgunluk Ölçeği ile Eğitimin Sınanması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Dilmaç, B. , Deniz, M. ve Deniz, M. E. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Öz Anlayışları İle Değer Tercihlerinin İncelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7, (18), 9-24.

Dilmaç, B. , Bozgeyikli, H. ve Çıkılı, Y. (2008). Öğretmen Adaylarının Değer Algılarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6, (16), 69-91.

Doğanay, A. (2006). *Değerler Eğitimi, Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* (Ed:Cemil Öztürk). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

EGM (Emniyet Genel Müdürlüğü). (2012). Ana komuta kontrol merkezi daire başkanlığı verileri.www.egm.gov.tr. Erişim Tarihi: 20.05.2012.

Ekşi, H. (2003). Temel İnsani Değerlerin Kazandırılmasında Bir Yaklaşım: Karakter Eğitimi Programları. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1 (1), 79-96.

Ercan, İ. (2001). İlköğretim Sosyal Bilgiler Programlarında Ulusal ve Evrensel Değerler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, On Sekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.

Erdoğan Tosun, G. (2001). *Demokratikleşme Perspektifinde Devlet-Sivil Toplum İlişkisi*. İstanbul: Alfa Yayınları.

Fichter, J. (2006). *Sosyoloji nedir?* (Çev: Nilgün Çelebi). Ankara: Anı Yayıncılık.

Fidan, N. ve Erden, M. (1994). *Eğitime Giriş*. İstanbul: Alkım kitabevi yayınları.

Göküş, O. R. (2009). Nitelikli İnsan Yetiştirmede Düşünceye ve Vicdanlara Hitap Eden Eğitim Anlayışının Önemi. *Çağın Polisi Dergisi*, 21.

Gömlüksiz, M. N. ve Cüro, E. (2011). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Yer Alan Değerlere İlişkin Öğrenci Tutumlarının Değerlendirilmesi. *Uluslar Arası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8 (1) 95-134.

Gövsa, İ. A. (1998). *Çocukta Duygusal Gelişim*. İstanbul: Hayat Yayıncılık.

Güngör, E. (1998). *Değerler Psikolojisi Üzerinde Araştırmalar*. İstanbul: Ötüken Yayınevi.

Güngör, E. (1997). *Ahlak Psikolojisi ve Sosyal Ahlak*. İstanbul: Ötüken Yayınevi.

Güvenç, B. (1996). *İnsan ve Kültür*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Heimsoeth, H. (1957). *Ahlak Denen Bilmece*. (Çev: Nermi Uygur) İstanbul: İstanbul Üniv. Edebiyat Fakültesi Yayınları.

İnanç, B. , Bilgin M. ve Atıcı, M. (2004). *Gelişim Psikolojisi Çocuk ve Ergen Gelişimi*, Adana: Nobel Kitabevi.

İşçan, D. C. (2007). İlköğretim Düzeyinde Değerler Eğitimi Programının Etkililiği. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Karaman, H. (1996). Nurettin Topçu'da Ahlaki düşünce. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Univ. Sos. Bil. Enstitüsü, Ankara.

Karasar, N. (1984). *Bilimsel Araştırma Metodu*. Ankara: Hacettepe Taş Kitapçılık.

Kaya, M. (1997). Kişilik Özelliklerinin Ahlak Yargısı Üzerindeki Etkisi. *Marmara Üniversitesi Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 4.

Keane, J. (1994). *Demokrasi ve Sivil Toplum*. (Çev. Necmi Erdoğan). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Keskin, Y. (2008). Türkiye’de Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Değerler Eğitimi: Tarihsel Gelişim, 1998 ve 2004 Programlarının Etkililiğinin Araştırılması, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Koca, G. (1987). İlkokul Birinci Sınıfa Devam Eden Yedi Yaşındaki Çocukların Ahlaki Yargılarını Etkileyen Bazı Faktörler, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniv. Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Koç, F. (2007). İlköğretim 7. Sınıflarda Okutulan Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Dersinde Öğrenciye Kazandırılması Amaçlanan Evrensel Değerlere İlişkin Tutumlar Üzerinde Öğretim Sürecinin Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

KOM (Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele). (2012). 2011 Türkiye uyuşturucu raporu. http://www.kom.gov.tr/Tr/Dosyalar/file/TUBIM_RAPOR/2011%20TURKIYE%20UYUSTURUCU%20RAPORU.pdf. Erişim tarihi: 18.07.2012.

Kozak, İ. E. (1999). *İnsan, Toplum, İktisat*. İstanbul: Değişim Yayınları.

Kuçuradi, İ (1998). *İnsan ve Değerleri*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu yayınları.

Kuşdil, M. E. ve Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Türk Öğretmenlerinin Değer Yönelimleri ve Schwartz Değer Kuramı, *Türk Psikoloji Dergisi*, 45, (59-76)

Lickona, T. (1992). *Educating for Character (How Our Schools Can Teach Respect and Responsibility)*. New York: Bantam Books.

Mağa, İ. ve Çulhaoğlu M. (2001). *Sivil Toplum: Devletin Büyümesi*, İstanbul: YGS Yayınları.

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (2013). <http://ttkb.meb.gov.tr/ogretmen>. Erişim tarihi: 10.09.2013.

Erdoğan, M. (2003). *Anayasal Demokrasi*. (5. Basım). Ankara: Siyasal Kitabevi.

Özer, N. (1994). Okul Öncesi Dönemde Ahlak Gelişimi ve Eğitim, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Özguven, İ. E. (2007). *Psikolojik Testler*, İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım

Yavuzer, H. (2011). *Çocuk ve Suç*, İstanbul: Remzi kitabevi.

Prencipe, A. ve Helwig C.C. (2002). The development of reasoning about the teaching of values in school and family contexts. *Child Development*, 73, 841-856.

Robbins, A. (1995). *İçindeki Devi Uyandır*. (Çev. Belkıs Dişbudak Çorakçı), İstanbul: İnkılap Yayınevi.

Ryan, K. Ve Bohlin, K. E. (1999). *Building Character in Schools*. San Francisco: Josey-Bass Publishers.

Sarı, M. (2007). Demokratik Değerlerin Kazanımı Sürecinde Örtük Program: Düşük ve Yüksek Okula Yaşam Kalitesine Sahip İki İlköğretim Okulunda Nitel Bir Çalışma, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Sayar, K. ve Aysun S. (2011). Ahlaki Bir Lider Olarak Öğretmen, *Eğitime Bakış Eğitim- Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi*. 19 (7) 9-12.

Sena, C. (1976). *Filozoflar Ansiklopedisi 3*, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Sezgin, F. (2006). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Bireysel ve Örgütsel Değerlerinin Uyumu. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Silah, M. (2005). *Sosyal Psikoloji, Davranış Bilimi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Şahin, H. (2012). *Türkiye Ekonomisi*. Bursa: Ezgi Kitabevi.

TBMM (Türkiye Büyük Millet Meclisi). (2012). www.tbmm.gov.tr. Erişim tarihi:17.05.2012.

Tokdemir, M. A. (2007). Tarih Öğretmenlerinin Değerler ve Değerler Eğitimi Hakkındaki Görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

Tolan, B. (1981). *Çağdaş Toplumun Bunalımı: Anomi ve Yabancılaşma*. Ankara: Aitia Yayıncılık.

Tozlu, N. Ve Topsakal, C. (2004). Avrupa Birliğine Uyum Çerçevesinde Değerler Eğitimi, Değerler ve Eğitimi Uluslar Arası Sempozyumu 26-28 Kasım, İstanbul .

TTKB (Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı). (2014). Öğretim programları. <http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72>. Erişim tarihi: 15.04.2014.

TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu). (2012). Ceza infaz kurumuna giren hükümlüler. www.tuik.gov.tr. Erişim Tarihi:12.07.2012.

TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu). (2012). Hukuk mahkemelerinin iş durumu. www.tuik.gov.tr. Erişim tarihi:12.07.2012.

TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu). (2012). Suç türüne göre çocuk ceza infaz kurumuna ve eğitim evine giren hükümlü çocuklar. www.tuik.gov.tr. Erişim tarihi:12.07.2012.

TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu). (2012). Geliş nedenine göre güvenlik birimine gelen veya getirilen çocuk sayısı toplamı. www.tuik.gov.tr. Erişim tarihi:12.07.2012.

TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu). (2012). Evlenme ve boşanma istatistikleri. www.tuik.gov.tr. Erişim tarihi:12.07.2012.

Uysal, H. (1996). İnsan ve Toplum Bilimleri Sözlüğü. Konya: Uysal Kitabevi.

Ürküt, M. (2013). *T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük 8. Sınıf Öğretmen Klavuz Kitabı*. İstanbul: Netbil Basım ve Yayıncılık.

Yılmaz, Y. (2001). Kültürel Etkileşim ve Toplumsal Değişimde Televizyonun Etkileri. *İletişim Fakültesi Dergisi*, 80.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Şeçkin Yayıncılık.

Yiğittir, S. ve Öcal, A. (2010). İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Değer Yönelimleri, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24, 408-416.

EKLER**EK-1.**

Stk adı	
1.Bölüm	
İsminiz?	
Cinsiyetiniz?	
Yaşınız?	
Medeni Haliniz?	
Çocuk Sayınız?	
Öğrenim Durumunuz?	
Mesleğiniz?	
Şu anda ne iş yapıyorsunuz?	
Gelir durumunuz?	
2.Bölüm	
Bu Stk'da göreviniz nedir?	
Bu Stk'daki görevinizin statüsü nedir?	
Kuruluşunuza kaç kişi üye?	
Kuruluşunuza üye olma şartları nelerdir?	
Kuruluşunuzun gelir kaynakları nelerdir?	
Bu kuruluşun yurt içinde veya yurt dışında beraber çalıştığı kuruluşlar var mı?	
Kuruluşunuzun faaliyetleri nelerdir?	
Kuruluşunuzun amaçları nelerdir?	
Kuruluşunuzun gelecekte yapmayı planladığı çalışmalar nelerdir?	
Kuruluşunuzun çalışmaları sırasında karşılaşılan sorunlar nelerdir?	
3.Bölüm	

Eğitim sureci içerisinde değerler eğitimi gereklidir?	
Eğitim surecinde değerlerin kazandırılmasında okulların önemi nedir?	
Kuruluşunuzun ahlaki değer eğitimine yönelik düzenlediği etkinlikler nelerdir?	
Kuruluşunuzun ahlaki değer eğitimine yönelik düzenleyeceği etkinlikler nelerdir?	
Kuruluşunuzda ahlaki değer eğitimine yönelik düzenleyeceğiniz etkinlikleri hangi araç ya da araçlarla duyuruyorsunuz?	
Düzenleyeceğiniz etkinliklerde herhangi bir kamu örgütü ya da sivil toplum örgütü ile işbirliği içindekisiniz? Eğer böylesi bir işbirliği söz konusu ise bu işbirliğinin hangi boyut ya da aşamada olduğunu belirtircisiniz?	
Kurumunuzun ahlak eğitimine yönelik düzenlediği etkinliklerde katılacak olan eğiticileri nasıl belirliyorsunuz? Eğiticilere ayrıca bir eğitim veriyormuşsunuz?	
Kurumunuzun ahlak eğitimine yönelik düzenlediği eğitimlerde ne gibi eğitim materyalleri kullanıyorsunuz?	
Kurumunuzda sağlanan eğitim etkinliklerinin değerlendirmesini yapıyor musunuz? Nasıl?	

Ahlaki değer eğitimi için yürüttüğünüz eğitim sırasında yaşadığınız zorluklar nelerdir?	
---	--

EK-2

Stk adı	Gaziantep Eğitim Yöneticileri Derneği
1.Bölüm	
İsminiz?	Enver Özaslan
Cinsiyetiniz?	Erkek
Yaşınız?	46
Medeni Haliniz?	Evli
Çocuk Sayınız?	1
Öğrenim Durumunuz?	Lisans
Mesleğiniz?	Eğitimci
Şu anda ne iş yapıyorsunuz?	Okul Müdürü
Gelir durumunuz?	Ortalama Düzey
2.Bölüm	
Bu Stk'da göreviniz nedir?	Başkan Yardımcısı
Bu Stk'daki görevinizin statüsü nedir?	Başkan Yardımcısı
Kuruluşunuza kaç kişi üye?	110
Kuruluşunuza üye olma şartları nelerdir?	Okul müdürü veya müdür yardımcısı olmak.
Kuruluşunuzun gelir kaynakları nelerdir?	Bağışlar ve aidatlar
Bu kuruluşun yurt içinde veya yurt dışında beraber çalıştığı kuruluşlar var mı?	Yeni olduğundan dolayı yok.
Kuruluşunuzun faaliyetleri nelerdir?	Sosyal ve kültürel çalışmalar, Gaziantep'in eğitimine katkı sağlamak, imkanlar ölçüsünde burs vermek.
Kuruluşunuzun amaçları nelerdir?	Okul müdürleri arasında dayanışmayı sağlamak, eğitim ile ilgili faaliyetlerde bulunmak.
Kuruluşunuzun gelecekte yapmayı	Diğer illerde de bu derneğin kurulmasını

planladığı çalışmalar nelerdir?	sağlayarak konfederasyon haline gelmek.
Kuruluşunuzun çalışmaları sırasında karşılaşılan sorunlar nelerdir?	Maddi kaynak yetersizliği.
3.Bölüm	
Eğitim süreci içerisinde değerler eğitimi gereklidir?	Elbette gereklidir. İnsanın kalımsal olarak genler vasıtasıyla doğuştan getirdiği özellikler dışında tüm öğrenmeleri sonradan gerçekleşir. Bu yüzden bireylere değerler eğitimi verilerek donanımlı ve kaliteli bir vatandaş elde edilmesi ancak eğitimde değer eğitiminin verilmesi ile mümkün olabilir.
Eğitim sürecinde değerlerin kazandırılmasında okulların önemi nedir?	Değerler eğitiminde okulların önemi büyüktür. Okul eğitim ve öğretimin bir arada yürüdüğü bir platformdur. Değerler kalıtsal olmadığından birey, ailesi ve çevresinde gördüğü değerleri okul ortamında pekiştirip hayatında tatbik edebilir.
Kuruluşunuzun ahlaki değer eğitimine yönelik düzenlediği etkinlikler nelerdir?	
Kuruluşunuzun ahlaki değer eğitimine yönelik düzenleyeceği etkinlikler nelerdir?	
Kuruluşunuzda ahlaki değer eğitimine yönelik düzenleyeceğiniz etkinlikleri hangi araç ya da araçlarla duyuruyorsunuz?	
Düzenleyeceğiniz etkinliklerde herhangi	

<p>bir kamu örgütü ya da sivil toplum örgütü ile işbirliği içindekisiniz? Eğer böylesi bir işbirliği söz konusu ise bu işbirliğinin hangi boyut ya da aşamada olduğunu belirtircisiniz?</p>	
<p>Kurumunuzun ahlak eğitimine yönelik düzenlediği etkinliklerde katılacak olan eğiticileri nasıl belirliyorsunuz? Eğiticilere ayrıca bir eğitim veriyormuşsunuz?</p>	
<p>Kurumunuzun ahlak eğitimine yönelik düzenlediği eğitimlerde ne gibi eğitim materyalleri kullanıyorsunuz?</p>	
<p>Kurumunuzda sağlanan eğitim etkinliklerinin değerlendirmesini yapıyor musunuz? Nasıl?</p>	<p>Eğitimle ilgili çalışmalar yönetim kurulu ve denetim kurulunun kararlarıyla yüz yüze görüşülüp, yazılı değerlendirme raporu ile yapılıyor.</p>
<p>Ahlaki değer eğitimi için yürüttüğünüz eğitim sırasında yaşadığınız zorluklar nelerdir?</p>	

EK-3

Stk adı	Türkiye Özel Okullar Birliği Derneği
1.Bölüm	
İsminiz?	Cem Gülan
Cinsiyetiniz?	Erkek
Yaşınız?	52
Medeni Haliniz?	Evli
Çocuk Sayınız?	1
Öğrenim Durumunuz?	Üniversite
Mesleğiniz?	Makine mühendisi, okul yöneticisi
Şu anda ne iş yapıyorsunuz?	Dernek başkanlığı
Gelir durumunuz?	Ortalama düzey
2.Bölüm	
Bu Stk'da göreviniz nedir?	Yönetim kurulu başkanı
Bu Stk'daki görevinizin statüsü nedir?	Başkan
Kuruluşunuza kaç kişi üye?	207
Kuruluşunuza üye olma şartları nelerdir?	Fiil ehliyetine sahip bulunan özel okul sahibi gerçek veya tüzel kişiler üye olmak hakkına sahiptir.
Kuruluşunuzun gelir kaynakları nelerdir?	Üye aidatları
Bu kuruluşun yurt içinde veya yurt dışında beraber çalıştığı kuruluşlar var mı?	Diğer özel eğitim kurumları dernekleri, TOBB ve ECİS (Uluslararası Okullar Birliği)
Kuruluşunuzun faaliyetleri nelerdir?	Özel okulların ülke genelinde yaygınlaşması ve bu doğrultuda sorun teşkil eden mevcut yasaların yeniden düzenlenmesi için gerekli çalışmaları yapmak. Derneğe üye olan okulların

	haklarını ve çıkarlarını korumak.
Kuruluşunuzun amaçları nelerdir?	Ülkemizde ve dünyadaki gelişmeler ve ihtiyaçlar doğrultusunda ulusal ve evrensel değerlerle donanmış bilgili, becerili, yaratıcı, üretken ve araştırmacı bireylerin yetiştirilmesi, özel okulların gelişmesi, yaygınlaşması ve yaşadığı sorunların çözülmesi, eğitim-öğretim alanındaki öncü ve başarılı çalışmaları ile Türk Milli Eğitim sistemine yaptığı katkılarla kamuoyunda daha çok tanınması, bu çerçevede oluşan görüş ve önerileri, Milli Eğitim Bakanlığı ve teşkilatına, TBMM'ye, hükümete, uluslararası kuruluşlara ve basın aracılığı ile de kamuoyuna ileterek düşünce ve hareket birliği oluşturmaktadır.
Kuruluşunuzun gelecekte yapmayı planladığı çalışmalar nelerdir?	Belirtilen dernek amaç ve faaliyetleri doğrultusunda çalışmalar devam etmektedir.
Kuruluşunuzun çalışmaları sırasında karşılaşılan sorunlar nelerdir?	Milli Eğitim Bakanlığı'nın özel okulculuk sektörünün eğitim alanında yapılabilecek her türlü hareketini izne bağlayarak sistemi kilitlemesi, Maliye Bakanlığının gelişmiş ülkelerdeki uygulamalara kapalı olması nedeni ile ülkemizde özel okulculuk sektörünün gelişmemesi.
3.Bölüm	
Eğitim süreci içerisinde değerler eğitimi gereklidir?	Değerler sadece eğitim sürecinde değil toplumun her alanında gereklidir ve

	özellikle eğitim sürecinde ise değerler vazgeçilmez rol üstlenmektedir.
Eğitim sürecinde değerlerin kazandırılmasında okulların önemi nedir?	Değer toplumun olmazsa olmaz unsurlarındandır, derneğimiz üye olan okullara dahi uymaları gereken belli etik kurallar belirlemektedir aradaki iletişimin rahat sağlanması adına, değerlerin kazandırılmasında ise okullar en önemli yere sahiptirler.
Kuruluşunuzun ahlaki değer eğitimine yönelik düzenlediği etkinlikler nelerdir?	Derneğimiz Türk milli eğitimi'nin hedefleri doğrultusunda hizmet veren ve akademik başarılarını sürekli olarak yükseltmeye çalışan özel okulların aynı zamanda birer ticari kuruluş olarak ekonomik yapılarını korumalarına ve birbirleri ile iyi ilişkiler kurmalarına olanak sağlayacak etik kurallar belirlemiş, bu etik kurallar üyelerimiz tarafından da benimsenmiştir. Derneğimize üye olmak isteyen özel okul kurucuları bu özel okullar ilkelerine uymayı taahhüt etmektedir.
Kuruluşunuzun ahlaki değer eğitimine yönelik düzenleyeceği etkinlikler nelerdir?	Artık sektörel anlamda değil sadece uzmanlarca öğretmenlere yönelik ahlaki değer eğitimlerine genel eğitim programlarımız içinde yer verilmektedir.
Kuruluşunuzda ahlaki değer eğitimine yönelik düzenleyeceğiniz etkinlikleri hangi araç ya da araçlarla duyuruyorsunuz?	Duyurular faks veya e-mail yoluyla yapılmaktadır.
Düzenleyeceğiniz etkinliklerde herhangi	Diğer özel öğretim kurumları dernekleri

<p>bir kamu örgütü ya da sivil toplum örgütü ile işbirliği içindekisiniz? Eğer böylesi bir işbirliği söz konusu ise bu işbirliğinin hangi boyut ya da aşamada olduğunu belirtircisiniz?</p>	<p>ile zaman işbirliği içinde çalışmalar yapmakta, özel öğretim sektörünün gelişmesi için bakanlıklar nezdinde yasa, yönetmelik ve mali konularla ilgili birlikte işbirliği içinde çalışmalarını yürütülmektedir.</p>
<p>Kurumunuzun ahlak eğitimine yönelik düzenlediği etkinliklerde katılacak olan eğitimcileri nasıl belirliyorsunuz? Eğitimcilere ayrıca bir eğitim veriyormuşsunuz?</p>	<p>Özellikle bu konuda dernek olarak eğitim verilmemekte bu konu kurumlara bırakılmaktadır.</p>
<p>Kurumunuzun ahlak eğitimine yönelik düzenlediği etkinliklerde ne gibi eğitim materyalleri kullanıyorsunuz?</p>	<p>Özellikle bu konuya yönelik eğitimler olmamaktadır.</p>
<p>Kurumunuzda sağlanan eğitim etkinliklerinin değerlendirmesini yapıyor musunuz? Nasıl?</p>	<p>Yapılan hizmet içi eğitim çalışmaları, toplantılar, sempozyumlar için katılımcılardan geri dönüş almak çalışmalarımıza yön vermek için önemlidir. Bu amaçla değerlendirme formları, anketler düzenlenmektedir.</p>
<p>Ahlaki değer eğitimi için yürüttüğünüz eğitim sırasında yaşadığınız zorluklar nelerdir?</p>	<p>Derneğimiz, özel okullar derneği olup üyeleri özel okul sahipleridir. Bu kişilere yönelik ahlaki değer eğitimleri, mesleki etik eğitimleri ile birlikte yapılmaktaydı. Ancak Rekabet Kurumunun anlamsız uygulamaları nedeni ile mesleki etik eğitimi uygulanamayacak hale gelmiş ve bırakılmıştır. Artık sadece etik dışı davranışların disiplin kurulumuza sevki yoluyla yaptırım ve dolaylı eğitim uygulanabilmektedir.</p>

EK-4

Stk adı	Aktif Eğitimciler Sendikası
1.Bölüm	
İsminiz?	Mehmet Demir
Cinsiyetiniz?	Erkek
Yaşınız?	33
Medeni Haliniz?	Evli
Çocuk Sayınız?	3
Öğrenim Durumunuz?	Yüksek lisans
Mesleğiniz?	Öğretmen
Şu anda ne iş yapıyorsunuz?	Öğretmenlik
Gelir durumunuz?	Orta düzey
2.Bölüm	
Bu Stk'da göreviniz nedir?	Sendika başkanlığı
Bu Stk'daki görevinizin statüsü nedir?	Başkan
Kuruluşunuza kaç kişi üye?	850
Kuruluşunuza üye olma şartları nelerdir?	Meb, Yurtkur ve Üniversiteler' de kadrolu çalışıyor olmak
Kuruluşunuzun gelir kaynakları nelerdir?	Üye aidatları ve bağışlar
Bu kuruluşun yurt içinde veya yurt dışında beraber çalıştığı kuruluşlar var mı?	Yok
Kuruluşunuzun faaliyetleri nelerdir?	Mesleki gelişim seminerleri, özlük ve sosyal haklara yönelik toplumsal duyarlılık geliştirici eylem ve faaliyetler
Kuruluşunuzun amaçları nelerdir?	Ülkemiz eğitimini ideal seviyeye çıkarmak.
Kuruluşunuzun gelecekte yapmayı	Mesleki gelişim seminerleri, özlük ve

planladığı çalışmalar nelerdir?	sosyal haklara yönelik toplumsal duyarlılık geliştirici eylem ve faaliyetlerle ilgili planlara devam etmek.
Kuruluşunuzun çalışmaları sırasında karşılaşılan sorunlar nelerdir?	Önemli her hangi bir problemle karşılaşılmamaktadır.
3.Bölüm	
Eğitim süreci içerisinde değerler eğitimi gereklidir?	Değer eğitimi toplumun temel dinamiklerinin oluşumu açısından önemli bir yere sahiptir. Bir süreç yönetimi olan eğitimin değerler eğitimiyle taçlandırılması toplumu oluşturan bireylerin birbirini sevgi, saygı çerçevesinde kucaklamasına imkân sağlar. Eğer huzurlu bir toplum arzu ediliyorsa eğitimde değerler eğitimi mutlaka olmalıdır.
Eğitim sürecinde değerlerin kazandırılmasında okulların önemi nedir?	Aile ortamının dışında öğrencilerimizin en çok bulunduğu yer okuldur. Pek çoğumuz çocuklarımıza öğretmemiz gereken durumları ancak yanlış bir durum gördüğümüzde müdahale yolu ile öğretmeye çalışırız, çoğu zaman önceden öğretmeye vakit veya fırsat bulamayız oysaki okullarımızda planlı ve programlı bir şekilde değer eğitimine yer verilmesi değer sahibi bir neslin yetişmesini sağlar.
Kuruluşunuzun ahlaki değer eğitimine yönelik düzenlediği etkinlikler nelerdir?	Ahlaki değerlerle ilgili herhangi bir faaliyetimiz bulunmamaktadır.
Kuruluşunuzun ahlaki değer eğitimine yönelik düzenleyeceği etkinlikler	

nelerdir?	
Kuruluşunuzda ahlaki değer eğitime yönelik düzenleyeceğiniz etkinlikleri hangi araç ya da araçlarla duyuruyorsunuz?	
Düzenleyeceğiniz etkinliklerde herhangi bir kamu örgütü ya da sivil toplum örgütü ile işbirliği içindekisiniz? Eğer böylesi bir işbirliği söz konusu ise bu işbirliğinin hangi boyut ya da aşamada olduğunu belirtircisiniz?	
Kurumunuzun ahlak eğitime yönelik düzenlediği etkinliklerde katılacak olan eğiticileri nasıl belirliyorsunuz? Eğiticilere ayrıca bir eğitim veriyormuşsunuz?	
Kurumunuzun ahlak eğitime yönelik düzenlediği eğitimlerde ne gibi eğitim materyalleri kullanıyorsunuz?	
Kurumunuzda sağlanan eğitim etkinliklerinin değerlendirmesini yapıyor musunuz? Nasıl?	
Ahlaki değer eğitimi için yürüttüğünüz eğitim sırasında yaşadığınız zorluklar nelerdir?	

EK-5

Stk adı	Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı (TEGV)
1.Bölüm	
İsminiz?	Ferah Nur Aslaner
Cinsiyetiniz?	Kadın
Yaşınız?	34
Medeni Haliniz?	Evli
Çocuk Sayınız?	-
Öğrenim Durumunuz?	Üniversite
Mesleğiniz?	Eğitim/ Sivil toplum çalışanı
Şu anda ne iş yapıyorsunuz?	TEGV’de tam zamanlı olarak çalışmaktayım.
Gelir durumunuz?	Orta düzey
2.Bölüm	
Bu Stk’da göreviniz nedir?	Eğitim programları sorumlusu
Bu Stk’daki görevinizin statüsü nedir?	Uzman
Kuruluşunuza kaç kişi üye?	TEGV her yıl ortalama 5000 aktif gönüllü ile çalışmakta ve ortalama 160.000 çocuğa eğitim desteği vermektedir.
Kuruluşunuza üye olma şartları nelerdir?	İlkokul ve ortaokulda eğitim gören tüm çocuklar vakfımızın eğitim faaliyetlerinden yararlanabilir. En az lise mezunu olan herkes vakfımızda gönüllü olarak çalışmak üzere başvurabilir. İlgili belgeleri tamamladıktan sonra adım adım gönüllülük süreci’ni ve eğitimlerini tamamlayan gönüllüler, çocuklarla bir

	araya gelip etkinlik uygulamaları gerçekleştirebilir.
Kuruluşunuzun gelir kaynakları nelerdir?	Vakfımızın gelirleri, kurumsal ve bireysel bağışlardan sağlanmaktadır.
Bu kuruluşun yurt içinde veya yurt dışında beraber çalıştığı kuruluşlar var mı?	Özel sektörden, kamudan veya sivil toplumdan kurumlar, çeşitli çalışmalarımızda olabilmektedir. Ayrıca; Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi (UN Global Compact), Uluslararası Gençlik Vakfı (International Youth Foundation-IYF), Eskişehir Anadolu Üniversitesi- Topluma Hizmet Uygulamaları, +1 Sosyal Adım- Ekle Destekle, BİLGİ Genç Sosyal Girişimci Ödülleri Projesi ile işbirliklerimiz bulunmaktadır.
Kuruluşunuzun faaliyetleri nelerdir?	Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı, Türkiye'nin 37 ilinde 66'sı sabit, 22'si gezici olmak üzere kurduğu 88 eğitim noktasında çocuklara eğitim desteği verir. Çocuklar; okul dışı saatlerde bireysel olarak TEGV'e gelebilir veya okul saatlerinde MEB'le yürüttüğümüz Sosyal Etkinliklere Destek Protokolü kapsamı'nda, serbest etkinlik saatlerinde, okullarla yapılan planlamalar dâhilinde TEGV etkinliklerine katılabilirler.
Kuruluşunuzun amaçları nelerdir?	TEGV'in amacı; ilköğretim çağı çocuklarının Cumhuriyetimizin temel ilk eve değerlerine bağlı, akılcı, sağduyulu,

	<p>özgüven sahibi, düşünen, sorgulayan, kendi iç yaratıcılığını harekete geçirebilen, barışçı, farklı düşünce ve inançlara saygılı, insan ilişkilerinde cinsiyet, ırk, din, dil farkı gözetmeyen bireyler olarak yetişmesine katkıda bulunacak eğitim programları ile etkinlikler oluşturmak ve uygulamaktır. TEGV, oluşturduğu özgün eğitim programlarını ülke sathında kurduğu eğitim parkları, öğrenim birimleri, Ateşböceği Gezici öğrenim birimleri, il temsilcilikleri ve ‘Sosyal Etkinliklere Destek Protokolü’ kapsamında ilköğretim okullarında, gönüllüleri aracılığı ile hayata geçirir.</p>
Kuruluşunuzun gelecekte yapmayı planladığı çalışmalar nelerdir?	Faaliyetlerimiz aynen devam edecektir.
Kuruluşunuzun çalışmaları sırasında karşılaşılan sorunlar nelerdir?	Genel itibari ile birçok sivil toplum örgütünde olduğu gibi maddi yetersizlikler vb. problemler.
3.Bölüm	
Eğitim süreci içerisinde değerler eğitimi gereklidir?	Evet, gereklidir, bir sivil toplum kuruluşu olarak biz hem misyonumuz hem de evrensel değerlere atfettiğimiz önem doğrultusunda değer eğitimi önemsiyoruz.
Eğitim sürecinde değerlerin kazandırılmasında okulların önemi nedir?	Çocukların 5-6 yaşlarında okulla bulduklarını düşünürsek, elbette organ eğitim özellikle de temel eğitim çocukların karakter gelişiminde, kendini

	gerçekleştirebilen bireyler, aynı zamanda yaşadığı yoğluma ve dünyaya karşı sosyal sorumluluk duygusu besleyen yurttaşlar yetiştirmelerinde en etkili role sahiptir.
Kuruluşunuzun ahlaki değer eğitimine yönelik düzenlediği etkinlikler nelerdir?	TEGV'in misyonu; çocukların Cumhuriyetimizin temel ilk ve değerlerine bağlı, akılcı, sağduyulu, özgüven sahibi, düşünen, sorgulayan, kendi iç yaratıcılığını harekete geçirebilen, barışçı, farklı düşünce ve inançlara saygılı, insan ilişkilerinde cinsiyet, ırk, din, dil farkı gözetmeyen bireyler olarak yetişmesine katkıda bulunacak eğitim programları ile etkinlikler oluşturmak ve uygulamaktır. Etkinlik noktalarımızda, vakfımızın misyonu ve UNICEF tarafından kabul edilen evrensel değerler temel alınarak Değerler Eğitimi uygulanmaktadır. Bu kapsamda çocuklarımızla; çevreye saygı, bireysel ve sosyal sorumluluk, farklılıklara saygı, çocuk hakları, gönüllülük, insan hakları ve demokrasi, özgüven, yaratıcılık, barış ve hoşgörü konularında değer etkinlikleri uygulanmaktadır.
Kuruluşunuzun ahlaki değer eğitimine yönelik düzenleyeceği etkinlikler nelerdir?	İlaveten farklı bir plan içerisinde olmamakla beraber önceki faaliyetler olduğu şekliyle devam edecektir.
Kuruluşunuzda ahlaki değer eğitimine	TEGV' de gerçekleştirilen tüm eğitim

<p>yönelik düzenleyeceğiniz etkinlikleri hangi araç ya da araçlarla duyuruyorsunuz?</p>	<p>programlarımız ve etkinlikler, etkinlik noktalarımız, yerel ve ulusal medya, web sitemiz, sosyal medya araçları gibi iletişim faaliyetleri ile duyurulmakta ve TEGV etkinlik noktalarında gönüllülerimiz aracılığıyla çocuklara ulaştırılmaktadır.</p>
<p>Düzenleyeceğiniz etkinliklerde herhangi bir kamu örgütü ya da sivil toplum örgütü ile işbirliği içinde misiniz? Eğer böylesi bir işbirliği söz konusu ise bu işbirliğinin hangi boyut ya da aşamada olduğunu belirtir misiniz?</p>	<p>2011-2012 Etkinlik Yılı'nda Vakfımız ve Çekül Vakfı arasında 5 etkinlik noktamızda bir işbirliği gerçekleştirilmiştir. Bu işbirliği kapsamında Çekül Vakfı çocuklarına gönüllülük ve sosyal sorumluluk değerleri üzerine bir etkinlik uygulanmıştır.</p>
<p>Kurumunuzun ahlak eğitimine yönelik düzenlediği etkinliklerde katılacak olan eğitimcileri nasıl belirliyorsunuz? Eğitimcilere ayrıca bir eğitim veriyormuşsunuz?</p>	<p>Değer etkinlikleri uygulayan gönüllülerimiz, vakfımızın temel gönüllü eğitimlerini aldıktan sonra çocuklarla bu eğitimleri uygulamaktadır.</p>
<p>Kurumunuzun ahlak eğitimine yönelik düzenlediği eğitimlerde ne gibi eğitim materyalleri kullanıyorsunuz?</p>	<p>Çeşitli değer etkinliklerimizde gönüllü yönergesi, çalışma sayfaları, çeşitli kırtasiye malzemeleri ve atık materyaller ile müzik, bilgisayar, projeksiyon cihazı, fotoğraf makinesi gibi araç-gereçler kullanılabilir. kullanılabilmektedir.</p>
<p>Kurumunuzda sağlanan eğitim etkinliklerinin değerlendirmesini yapıyor musunuz? Nasıl?</p>	<p>Etkinliklerin uygulama süreçlerinde öğrenme ortamında öz-değerlendirme, akran değerlendirme ve gönüllü değerlendirilmesine yer verilmekte; yanı sıra gönüllü gözlemlerini ve görüşlerini</p>

	<p>aldığımız online gönüllü değerlendirme anketleri uygulanmaktadır. Ayrıca TEGV'in çocuklar üzerindeki etkisini değerlendirdiğimiz TEGV Etki Araştırmaları gerçekleştirilmektedir. Bire bir görüşme ve online soru formları ile gerçekleştirilen araştırmalar sonucunda TEGV çocukların eşdeğer çocuklara göre daha hoşgörülü, özgüvenli, arkadaşlığa değer veren çocuklar olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. TEGV Etki Araştırması ve Gönüllülük araştırmaları ile ilgili daha detaylı bilgiye www.tegv.org.tr adresinden ulaşılabilir.</p>
Ahlaki değer eğitimi için yürüttüğünüz eğitim sırasında yaşadığınız zorluklar nelerdir?	

EK-6

Stk adı	Eğitim Bir-Sen
1.Bölüm	
İsminiz?	Teyfik Yağcı
Cinsiyetiniz?	Erkek
Yaşınız?	53
Medeni Haliniz?	Evli
Çocuk Sayınız?	4
Öğrenim Durumunuz?	Yüksek lisans
Mesleğiniz?	Eğitim
Şu anda ne iş yapıyorsunuz?	Profesyonel sendikacı
Gelir durumunuz?	Orta düzey
2.Bölüm	
Bu Stk'da göreviniz nedir?	Eğitim ve sosyal işler
Bu Stk'daki görevinizin statüsü nedir?	Genel başkan yardımcısı
Kuruluşunuza kaç kişi üye?	231.500
Kuruluşunuza üye olma şartları nelerdir?	Eğitim işkolunda memur statüsünde çalışmış olmak.
Kuruluşunuzun gelir kaynakları nelerdir?	Üye aidatları
Bu kuruluşun yurt içinde veya yurt dışında beraber çalıştığı kuruluşlar var mı?	Milli Eğitim Bakanlığı, Yök ve Yurtkur.
Kuruluşunuzun faaliyetleri nelerdir?	Üyelerinin ve iş kolundaki çalışanların başta özlük hakları olmak üzere sosyal yaşantılarının yükselmesi, eğitimlerinin artması ve özgürlük konusundaki sıkıntılarının giderilmesi için kanunların çerçevesinde faaliyet göstermek,

	<p>gerekirse yeni kanunların yürürlüğe girmesinin altyapısını hazırlamak. Akademik faaliyetler, üyelerine yüksek lisans imkanları hazırlamak ve bununla ilgili Tüzük gereği faaliyetlerde bulunmak.</p>
Kuruluşunuzun amaçları nelerdir?	<p>Çalışanların özlük ve özgürlük konusunda daha üst seviyede bir hayat standardına ulaştırmak.</p>
Kuruluşunuzun gelecekte yapmayı planladığı çalışmalar nelerdir?	<p>Eğitim çalışanlarının yaşadıkları özlük hakları ve özgürlük problemlerinin çözümünde girişimlerde bulunmak.</p> <p>Toplu sözleşme gibi eğitim çalışanları ile hükümet arasındaki görüşmeleri gerçekleştirmek.</p> <p>Eğitimde yaşanan sorunların çözümünde alternatifler üretmek.</p> <p>Türkiye,de eğitim sisteminin uluslararası dünyayla rekabetini sağlayacak raporlar hazırlamak.</p> <p>Eğitim ve eğitim çalışanlarıyla ilgili seminer, çalıştay, sempozyum, kongre vb. gerekli çalışmaları sürdürmek.</p> <p>Özgürlükle ilgili meşru eylemlerde bulunmak.</p>
Kuruluşunuzun çalışmaları sırasında karşılaşılan sorunlar nelerdir?	<p>Eğitim sendikasının işçi ve diğer sendikalarla karıştırılması.</p> <p>Türkiye' nin tüm illerine gitmede yaşanan zaman ve ulaşım sorunları.</p> <p>İktidarın eğitimle ilgili aldığı ani kararları anlamaya ve hazırlık yapmaya</p>

	çalışırken basının ilgi odağı haline gelmek.
3.Bölüm	
Eğitim süreci içerisinde değerler eğitimi gereklidir?	Evet gereklidir.
Eğitim sürecinde değerlerin kazandırılmasında okulların önemi nedir?	Yeni nesillere kültürümüzün ve manevi değerlerimizin aktarılması gerekir. Geçmişini ve değerlerini bilmeyen, geleceğe emin adımlarla ilerleyemez o yüzden bu konuda okullarımız kilit rol oynamaktadır.
Kuruluşunuzun ahlaki değer eğitimine yönelik düzenlediği etkinlikler nelerdir?	Eğitime bakış dergisinin 4. sayısında din eğitimi ve öğretimi (2005), 18. sayı (2010) ve 19. sayıda (2011) ise değerler eğitimi konusu işlenmiştir. Değerler eğitimiyle ilgili çeşitli üniversitelerden ve STK' lardan gelen davetlerde başkanlık düzeyinde sempozyum, konferans gibi katılımlarda konuşmalar ve bildiriler sunulmaktadır. Milli eğitim müfredatının toplumun geleceğini oluşturacak medeniyet değerlerimizle uyumlu hale gelmesini sağlamaya çalışmak için sempozyumlar, konferanslar, çalıştaylar düzenler.
Kuruluşunuzun ahlaki değer eğitimine yönelik düzenleyeceği etkinlikler nelerdir?	Bu konuda farklı kurumlardan gelecek davetlere katılımlar düşünülmektedir. MEB ' de disiplin kurulundaki üyeliği nedeniyle görevine devam edecektir. Gerektiğinde konuyla ilgili sempozyum, seminer gibi programlar yapılacaktır.

	Yeni müfredat yazılımı için çalıştaylar düzenlemek.
Kuruluşunuzda ahlaki değer eğitime yönelik düzenleyeceğiniz etkinlikleri hangi araç ya da araçlarla duyuruyorsunuz?	Öncelikle web sitemizden, sonra il ve ilçe teşkilatımıza gönderdiğimiz yazılarla, e mail ve fax ile, basın toplantısı yaparak ve çeşitli tv ve radyo programları, dergi ve gazete aracılığıyla.
Düzenleyeceğiniz etkinliklerde herhangi bir kamu örgütü ya da sivil toplum örgütü ile işbirliği içindekisiniz? Eğer böylesi bir işbirliği söz konusu ise bu işbirliğinin hangi boyut ya da aşamada olduğunu belirtircesiniz?	Memur sen ve bu konfederasyona bağlı sendikalarla, bu konularla ilgilenen dernek ve vakıflarla, devlet kurumlarıyla.
Kurumunuzun ahlak eğitimine yönelik düzenlediği etkinliklerde katılacak olan eğitimcileri nasıl belirliyorsunuz? Eğitimcilerle ayrıca bir eğitim veriyormuşsunuz?	Ahlak eğitimiyle personelimize verdiğimiz hizmet içi eğitim gibi doğrudan verdiğimiz bir eğitim olmamakla beraber teşkilat toplantılarımızda muhakkak bu konular üzerinde durulmakta ve gerekli duyarlılık gösterilmektedir. Toplum içinde temayüz etmiş kişilerle ön görüşme yaparak, çalışmalarımız hakkında bilgilendirme ve bu çalışmalara katkılarının ne seviyede olacağını öğrenerek sorgulayarak belirleniyor.
Kurumunuzun ahlak eğitimine yönelik düzenlediği eğitimlerde ne gibi eğitim materyalleri kullanıyorsunuz?	Slaytlar Kitap ve makaleler Bilgisayarlar ve projeksiyon makineleri Afişler ve diğer reklam araçları
Kurumunuzda sağlanan eğitim	Yapıyoruz.yaptığımız faaliyetlerin bir

etkinliklerinin değerlendirmesini yapıyor musunuz? Nasıl?	kısmı için verimlilik anketi yapılıyor. katılımcılar arasında anket yapılıyor ve bunları değerlendiriyoruz.
Ahlaki değer eğitimi için yürüttüğünüz eğitim sırasında yaşadığınız zorluklar nelerdir?	<p>Ahlaki değerlere duyarlı olduğunu düşündüğümüz öğretmenlerimize motivasyonla ilgili yaşanan zorluklarla karşılaşmaktadır.</p> <p>Değerler eğitiminin popülist mantıkla anlatımı ile daha profesyonel anlatımı arasındaki sınırın belirlenmesinde zaman zaman zorluklar yaşanmaktadır.</p> <p>Seviyeye uygun programcılarının bulunmasında zorluklar yaşanmaktadır.</p>

EK-7

Stk adı	Eğitim Sen
1.Bölüm	
İsminiz?	Ömer Faruk Koç
Cinsiyetiniz?	Erkek
Yaşınız?	52
Medeni Haliniz?	Evli
Çocuk Sayınız?	3
Öğrenim Durumunuz?	Eğitim ensitütüsü
Mesleğiniz?	Öğretmen
Şu anda ne iş yapıyorsunuz?	Okul İdareciliği ve Şube başkanlığı
Gelir durumunuz?	Memur maaşı (657)
2.Bölüm	
Bu Stk'da göreviniz nedir?	Şube Başkanı
Bu Stk'daki görevinizin statüsü nedir?	Şube Başkanlığı
Kuruluşunuza kaç kişi üye?	2400
Kuruluşunuza üye olma şartları nelerdir?	Milli eğitim çalışanı olması.
Kuruluşunuzun gelir kaynakları nelerdir?	Üye aidatları
Bu kuruluşun yurt içinde veya yurt dışında beraber çalıştığı kuruluşlar var mı?	Yurt içinde ve yurt dışında birlikte çalıştığımız kuruluşlar bulunmaktadır.
Kuruluşunuzun faaliyetleri nelerdir?	-Çalışanların sosyal hak ve mali haklarını korumak. -Ülkemizde demokrasinin tüm koşuluyla işleminin mübadelesini yürütmek. -Evrensel insan hak ve hürriyetlerin kullanılmasından yana mücadele etmek. -Düşünce ve ifade özgürlüğünün temel

	<p>bir hak olduğunun mücadelesini yürütmek.</p> <p>-Barış ve kardeşliğin yerleşmesinin mücadelesini vermek.</p>
Kuruluşunuzun amaçları nelerdir?	<p>Evreni, değerleri gözeten ve yasal farklılıkları zenginlik olarak kabul eden, insan haklarını ve temel özgürlüklerin bütünlüğü için din, dil, ırk, cinsiyet, siyasal düşünce farkı gözetmeksizin bütün üyelerinin ekonomik, sosyal, hukuki, akademik, mesleki, kültürel, siyasal, bütün hak ve çıkarlarını koruyup geliştirmeyi ve yaşam düzeylerinin yükseltilmesi amaç edinir.</p>
Kuruluşunuzun gelecekte yapmayı planladığı çalışmalar nelerdir?	<p>Amaçlarda belirtilen bütün hedeflere ulaşmak.</p>
Kuruluşunuzun çalışmaları sırasında karşılaşılan sorunlar nelerdir?	<p>-Üyelerimizin sosyal, ekonomik, mesleki hak mücadelesini savunurken devletin kolluk güçlerinin baskıları ve engellemeleri.</p> <p>-İdare baskısı, idarenin bünyesindeki üyelerine yönelik baskılar ve cezalandırmalar.</p> <p>-Yasaların uygulanmaması gibi anti demokratik uygulamalarla karşılaşılabiliyor.</p>
3.Bölüm	
Eğitim süreci içerisinde değerler eğitimi gereklidir?	<p>Altyapısı olmayan ve belli bir değer yapısına sahip olmayan toplumlarda kaliteli bir eğitim anlayışından bahsedilemez o yüzden eğitim sürecinde</p>

	değerler eğitimi verilmesi gereklidir.
Eğitim sürecinde değerlerin kazandırılmasında okulların önemi nedir?	Değerlerin kazandırılmasında okulun önemi büyüktür fakat okullar devletin gözünde ne kadar önemli ise değerlerin öğrencilere kavratılması da o kadar kolay olur.
Kuruluşunuzun ahlaki değer eğitimine yönelik düzenlediği etkinlikler nelerdir?	Üyelere yönelik amaç ve ilkeler doğrultusunda, eğitim süreçleri verilmektedir. Doğrudan ahlaki değerler veya değer eğitimi ile ilgili her hangi bir çalışma yapılmamaktadır.
Kuruluşunuzun ahlaki değer eğitimine yönelik düzenleyeceği etkinlikler nelerdir?	Bununla ilgili bir planlama yapılmamıştır.
Kuruluşunuzda ahlaki değer eğitimine yönelik düzenleyeceğiniz etkinlikleri hangi araç ya da araçlarla duyuruyorsunuz?	
Düzenleyeceğiniz etkinliklerde herhangi bir kamu örgütü ya da sivil toplum örgütü ile işbirliği içinde misiniz? Eğer böylesi bir işbirliği söz konusu ise bu işbirliğinin hangi boyut ya da aşamada olduğunu belirtir misiniz?	Genel yapılan tüm etkinlikler KESK'e bağlı sendikalarla birlikte yapılır. Demokratik sivil toplum örgütleriyle işbirliği yapılır. Panel, konferans, tiyatro vb.
Kurumunuzun ahlak eğitimine yönelik düzenlediği etkinliklerde katılacak olan eğitimcileri nasıl belirliyorsunuz? Eğitimcilere ayrıca bir eğitim veriyormuşsunuz?	
Kurumunuzun ahlak eğitimine yönelik düzenlediği eğitimlerde ne gibi eğitim	

materyalleri kullanıyorsunuz?	
Kurumunuzda sağlanan eğitim etkinliklerinin değerlendirmesini yapıyor musunuz? Nasıl?	
Ahlaki değer eğitimi için yürüttüğünüz eğitim sırasında yaşadığınız zorluklar nelerdir?	

EK-8

Stk adı	Türk Eğitim Vakfı
1.Bölüm	
İsminiz?	Ömer Turma
Cinsiyetiniz?	Erkek
Yaşınız?	56
Medeni Haliniz?	Evli
Çocuk Sayınız?	2
Öğrenim Durumunuz?	Lisans
Mesleğiniz?	Emekli Eğitimci
Şu anda ne iş yapıyorsunuz?	TEV Ankara şube başkanı
Gelir durumunuz?	Ücretli çalışıyorum+emekli maaşı
2.Bölüm	
Bu Stk'da göreviniz nedir?	Şube başkanı
Bu Stk'daki görevinizin statüsü nedir?	Yöneticilik
Kuruluşunuza kaç kişi üye?	Mütevelli heyet sistemi var, üye yok
Kuruluşunuza üye olma şartları nelerdir?	Herhangi özel bir Sart aranmıyor
Kuruluşunuzun gelir kaynakları nelerdir?	Bağışlar ve taşınmazlardan elde edilen kiralar.
Bu kuruluşun yurt içinde veya yurt dışında beraber çalıştığı kuruluşlar var mı?	Yüksek lisans ve doktora bursu için işbirliği yaptığımız bazı ülkeler bulunmaktadır.
Kuruluşunuzun faaliyetleri nelerdir?	-burs vermek -Eğitim kurumları yaptırmak -Yurt hizmetlerini vermek -Eğitim alanında araştırma, panel, sempozyum ve kongreler düzenlemek.

	Bursiyerlerin bireysel gelişimlerini yönelik çalışmalar yapmak.
Kuruluşunuzun amaçları nelerdir?	Bahsedilen faaliyetleri yerine getirmek
Kuruluşunuzun gelecekte yapmayı planladığı çalışmalar nelerdir?	Yapılan faaliyetlerin devamını sağlamak özel olarak planlanan bir çalışma bulunmamaktadır.
Kuruluşunuzun çalışmaları sırasında karşılaşılan sorunlar nelerdir?	-Bursiyer seçimlerinde objektifliği yakalamak. -Bağışçılara sunulan hizmette karşılaşılan sorunlar.
3.Bölüm	
Eğitim süreci içerisinde değerler eğitimi gereklidir?	Değer eğitimi her zaman her yerde gereklidir.
Eğitim sürecinde değerlerin kazandırılmasında okulların önemi nedir?	Okullar eğitim içinde değer eğitimi içinde önemli bir unsurdur.
Kuruluşunuzun ahlaki değer eğitimine yönelik düzenlediği etkinlikler nelerdir?	Bizzat ahlaki değerler eğitimi adı altında bir eğitim düzenlenmemektedir. Ancak Bursiyerlerin gelişimlerine yönelik düzenlenen etkinlikler ve eğitim alanında düzenlenen panel, sempozyum ve kongrelerde yerine göre değerlerle ilgili konulara yer verilmektedir.
Kuruluşunuzun ahlaki değer eğitimine yönelik düzenleyeceği etkinlikler nelerdir?	Yapılan faaliyetlerde değerlere yer yer değinilecektir.
Kuruluşunuzda ahlaki değer eğitimine yönelik düzenleyeceğiniz etkinlikleri hangi araç ya da araçlarla duyuruyorsunuz?	E-mail, sosyal medya ve bursiyerlerimize gönderilen sms yolu ile yapılan duyurular.
Düzenleyeceğiniz etkinliklerde herhangi	İşbirliği içerisinde olduğumuz kurumlar

<p>bir kamu örgütü ya da sivil toplum örgütü ile işbirliği içinde misiniz? Eğer böylesi bir işbirliği söz konusu ise bu işbirliğinin hangi boyut ya da aşamada olduğunu belirtir misiniz?</p>	<p>var. Örneğin Milli Eğitim Bakanlığı, Üniversiteler ve aynı alanda kurulmuş ve faaliyet gösteren Sivil Toplum Kuruluşları. Faaliyetin ilk aşamasından itibaren işbirliği yapılmaktadır.</p>
<p>Kurumunuzun ahlak eğitimine yönelik düzenlediği etkinliklerde katılacak olan eğitimcileri nasıl belirliyorsunuz? Eğitimcilere ayrıca bir eğitim veriyormuşsunuz?</p>	<p>Alanında uzman kişiler eğitici olarak görevlendirilmektedir, Eğitimcilere ayrıca bir eğitim verilmemektedir.</p>
<p>Kurumunuzun ahlak eğitimine yönelik düzenlediği eğitimlerde ne gibi eğitim materyalleri kullanıyorsunuz?</p>	<p>Özel bir materyal kullanılmamaktadır. Konunun özelliğine göre tepegöz, projeksiyon makinesi, bilgisayar vb. araçlar kullanılmaktadır.</p>
<p>Kurumunuzda sağlanan eğitim etkinliklerinin değerlendirmesini yapıyor musunuz? Nasıl?</p>	<p>Etkinlik sonunda katılımcılara bir anket dağıtılarak doldurulması istenmektedir. Sonuçlar ilgili birim tarafından değerlendirilmektedir.</p>
<p>Ahlaki değer eğitimi için yürüttüğünüz eğitim sırasında yaşadığınız zorluklar nelerdir?</p>	<p>Şimdiye kadar kayda değer bir zorlukla karşılaşılmaı.</p>

EK-9

Stk adı	Türkiye Milli Kültür Vakfı
1.Bölüm	
İsminiz?	Ebubekir Uğurlu
Cinsiyetiniz?	Erkek
Yaşınız?	
Medeni Haliniz?	Evli
Çocuk Sayınız?	-
Öğrenim Durumunuz?	Üniversite
Mesleğiniz?	Endüstri mühendisi
Şu anda ne iş yapıyorsunuz?	Yönetici
Gelir durumunuz?	Orta düzey
2.Bölüm	
Bu Stk'da göreviniz nedir?	Mütevelli heyeti üyesi
Bu Stk'daki görevinizin statüsü nedir?	Mütevelli heyeti üyesi
Kuruluşunuza kaç kişi üye?	45
Kuruluşunuza üye olma şartları nelerdir?	Halefi yet
Kuruluşunuzun gelir kaynakları nelerdir?	Bağışlar ve kira gelirleri
Bu kuruluşun yurt içinde veya yurt dışında beraber çalıştığı kuruluşlar var mı?	Henüz yok
Kuruluşunuzun faaliyetleri nelerdir?	Öğrencilere burs vermek ve kültürel etkinlikler düzenlemek
Kuruluşunuzun amaçları nelerdir?	1-İlmi usullerle seçilmiş kabiliyetli öğrencilere ilk, orta ve yüksek öğrenim yaptırmak. Bunun için okul öncesi, ilköğretim okulu ve lise seviyesinde okullar açmak, üniversite seviyesinde eğitim, öğretim yapmak için yüksek

	<p>okul, üniversite, sosyal bilimler, fen bilimleri ve yüksek teknoloji enstitüleri açmak ve işletmek, milli kültür ve ananelerine bağlı, yüksek karakterli, araştırmacı ve yönetici vasıflarda ilim, fikir, sanat ve fen adamları yetiştirmek ve bunların hayatta insan gücü planlamasına uygun olarak görev almalarına yardımcı olmak.</p> <p>2-Çeşitli gelişmeci eğitim ve öğretim metotlarını değerlendirmek, mesleki ve teknik eğitim ve genel olarak Türk Kültürü konusunda ilmi ve tatbiki araştırmalar yapmak, yaptırmak, tevsik etmek, neticelerini vakfın kendi kurumlarında uygulamak, değerlendirmek ve bu çalışmalarını yayınlamak.</p> <p>3-Memleket kalkınması, milli birlik ve beraberlik surununun gelişmesi için araştırmalar ve yayınlar yapmaktır.</p>
Kuruluşunuzun gelecekte yapmayı planladığı çalışmalar nelerdir?	Amaçlar doğrultusunda burs ve hediye ve kültürel faaliyetlere devam etmek
Kuruluşunuzun çalışmaları sırasında karşılaşılan sorunlar nelerdir?	Ekonomik sıkıntılar.
3.Bölüm	
Eğitim süreci içerisinde değerler eğitimi gereklidir?	Değerler eğitimi kısmi de olsa gereklidir.
Eğitim sürecinde değerlerin kazandırılmasında okulların önemi	Okullardan çok eğitim sistemi önemlidir.

nedir?	
Kuruluşunuzun ahlaki değer eğitimine yönelik düzenlediği etkinlikler nelerdir?	Değer eğitimine yönelik şimdiye kadar herhangi bir faaliyetimiz ve planlamamız olmamıştır.
Kuruluşunuzun ahlaki değer eğitimine yönelik düzenleyeceği etkinlikler nelerdir?	
Kuruluşunuzda ahlaki değer eğitimine yönelik düzenleyeceğiniz etkinlikleri hangi araç ya da araçlarla duyuruyorsunuz?	
Düzenleyeceğiniz etkinliklerde herhangi bir kamu örgütü ya da sivil toplum örgütü ile işbirliği içinde misiniz? Eğer böylesi bir işbirliği söz konusu ise bu işbirliğinin hangi boyut ya da aşamada olduğunu belirtir misiniz?	
Kurumunuzun ahlak eğitimine yönelik düzenlediği etkinliklerde katılacak olan eğitimcileri nasıl belirliyorsunuz? Eğitimcilere ayrıca bir eğitim veriyormuşsunuz?	
Kurumunuzun ahlak eğitimine yönelik düzenlediği eğitimlerde ne gibi eğitim materyalleri kullanıyorsunuz?	
Kurumunuzda sağlanan eğitim etkinliklerinin değerlendirmesini yapıyor musunuz? Nasıl?	
Ahlaki değer eğitimi için yürüttüğünüz eğitim sırasında yaşadığınız zorluklar nelerdir?	